Zbiór Orzeczeń

WYROK SĄDU (szósta izba)

z dnia 15 lipca 2015 r.*

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Europejski rynek stali sprężającej — Ustalanie cen, podział rynku i wymiana szczególnie chronionych informacji handlowych — Decyzja stwierdzająca naruszenie art. 101 TFUE — Zasady dotyczące możliwości przypisania spółce dominującej antykonkurencyjnych praktyk spółki zależnej — Domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu — Rozsądny termin

W sprawie T-436/10

HIT Groep BV, z siedzibą w Haarlemie (Niderlandy), reprezentowana przez adwokatów, początkowo G. van der Wala, G. Oosterhuisa i H. Albersa, a następnie przez G. van der Wala i G. Oosterhuis,

strona skarżąca,

przeciwko

Komisji Europejskiej, reprezentowanej przez P. Van Nuffela, S. Noëgo i V. Bottkę, działających w charakterze pełnomocników,

strona pozwana,

mającej za przedmiot wniosek o stwierdzenie nieważności decyzji Komisji C(2010) 4387 wersja ostateczna z dnia 30 czerwca 2010 r. dotyczącej postępowania na mocy art. 101 TFUE i art. 53 porozumienia EOG (sprawa COMP/38.344 – Stal sprężająca), zmienionej decyzją Komisji C(2010) 6676 wersja ostateczna z dnia 30 września 2010 r. oraz decyzją Komisji C(2011) 2269 wersja ostateczna z dnia 4 kwietnia 2011 r.,

SĄD (szósta izba),

w składzie: S. Frimodt Nielsen (sprawozdawca), prezes, F. Dehousse i A.M. Collins, sędziowie,

sekretarz: J. Plingers, administrator,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 27 czerwca 2014 r.,

wydaje następujący

* Język postępowania: niderlandzki.

Wyrok[1] […]

Przebieg postępowania i żądania stron

65 Pismem, które wpłynęło de sekretariatu Sądu w dniu 15 września 2010 r., Hit Groep wniosła będącą przedmiotem niniejszego postępowania skargę.

66 Pismem, które wpłynęło de sekretariatu Sądu w dniu 24 grudnia 2010 r., Nedri zwróciła się o dopuszczenie jej do tej skargi w charakterze interwenienta popierającego żądania Komisji; prezes pierwszej izby Sądu uczynił zadość jej wnioskowi, wydając postanowienie z dnia 28 lutego 2011 r. Pismem, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 28 października 2013 r., Nedri niemniej jednak powiadomiła Sąd o wycofaniu swego wniosku o dopuszczenie do sprawy w charakterze interwenienta. W drodze postanowienia prezesa szóstej izby Sądu z dnia 4 grudnia 2013 r. została ona zatem wykreślona jako interwenient ze sprawy T-436/10.

67 Pismem z dnia 6 maja 2011 r. Hit Groep zwróciła się o zezwolenie na przedstawienie jej nowego zarzutu związanego z okolicznościami, które zostały po raz pierwszy podniesione w odpowiedzi na skargę.

68 Decyzją z dnia 6 czerwca 2011 r. Sąd zwrócił się do Komisji o dostarczenie mu drugiej decyzji zmieniającej. Komisja uwzględniła ten wniosek w dniu 16 czerwca 2011 r.

69 Pismem z dnia 26 lipca 2011 r. Hit Groep potwierdziła, że zwracała się ona o przyznanie jej możliwości dostosowania swych zarzutów do drugiej decyzji zmieniającej.

70 Pismem z dnia 29 lipca 2011 r. Sąd uwzględnił ten wniosek.

71 Pisemny etap postępowania został zakończony w dniu 20 października 2011 r. wraz ze złożeniem przez Komisję dupliki w języku postępowania.

72 W duplice tej Komisja zajęła stanowisko w sprawie złożonego przez skarżącą w replice wniosku o dostosowanie jej zarzutów oraz w sprawie uwag przedstawionych przez nią w następstwie wydania drugiej decyzji zmieniającej.

73 Wskutek zmiany składu izb Sądu z dniem 23 września 2013 r. sędzia sprawozdawca został przydzielony do szóstej izby, której w związku z tym w dniu 3 października 2013 r. przekazano niniejszą sprawę.

74 Wstępne sprawozdanie na rozprawę, o którym mowa w art. 52 § 2 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r., zostało podane do wiadomości szóstej izby w dniu 8 listopada 2013 r.

75 W dniu 17 grudnia 2013 r. w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania z dnia 2 maja 1991 r. Sąd zadał Komisji pytania na piśmie. Komisja odpowiedziała na te pytania w dniu 6 lutego 2014 r. Skarżąca przedstawiła swe uwagi w przedmiocie odpowiedzi Komisji w piśmie, które wpłynęło do sekretariatu w dniu 14 marca 2014 r.

76 Na podstawie sprawozdania sędziego sprawozdawcy Sąd zdecydował się otworzyć w dniu 14 maja 2014 r. procedurę ustną.

77 Na rozprawie w dniu 27 czerwca 2014 r. wysłuchano wystąpień stron oraz ich odpowiedzi na zadane ustnie i pisemnie przez Sąd pytania.

1 — Poniżej zostały odtworzone jedynie te punkty wyroku, których publikację Sąd uznał za wskazaną.

78 W swej skardze Hit Groep wnosi do Sądu o:

— stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji w zakresie, w jakim dotyczy ona w szczególności art. 1 pkt 9 lit. b), art. 2 pkt 9 oraz art. 4 pkt 22,

— tytułem żądania ewentualnego – uchylenie grzywien, które zostały na nią nałożone w art. 2 pkt 9 zaskarżonej decyzji, lub obniżenie ich kwot do wysokości, którą Sąd uzna za stosowne,

— obciążenie Komisji kosztami.

79 Komisja wnosi do Sądu o:

— oddalenie skargi,

— obciążenie Hit Groep kosztami.

Co do prawa

80 Hit Groep opiera swoje żądanie o stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji na trzech zarzutach podniesionych tytułem głównym oraz na dwóch zarzutach podniesionych tytułem ewentualnym; na tych dwóch zarzutach opiera ona również swe żądanie obniżenia kwot nałożonych na nią grzywien.

81 W czasie ustnego etapu postępowania Hit Groep podniosła również, tytułem ewentualnym, zarzut szósty.

82 Zarzut pierwszy został oparty, po pierwsze, na naruszeniu art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG oraz, po drugie, na braku uzasadnienia w zakresie, w jakim Komisja w zaskarżonej decyzji przyjęła, że Hit Groep dopuściła się naruszenia w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r.

83 Zarzut drugi został oparty na tym, że nałożenie grzywny na Hit Groep, która zaprzestała prowadzenia działalności począwszy od dnia 1 listopada 2004 r., jest sprzeczne z celami art. 101 TFUE, europejską polityką w dziedzinie nakładania grzywien oraz zasadą proporcjonalności ze względu na to, iż nałożenie tej grzywny nie było konieczne, a jej kwota nie została odpowiednio dostosowana.

84 Zarzut trzeci dotyczy błędnego przyjęcia w odniesieniu do Hit Groep odpowiedzialności solidarnej za całe naruszenie, którego dopuściła się Nedri.

85 Zarzut czwarty dotyczy błędnego charakteru nałożonej grzywny ze względu na to, że Komisja:

— uwzględniając obroty Hit Groep za 2003 r., naruszyła art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 oraz zasadę proporcjonalności (część pierwsza),

— powinna była przyznać Hip Groep obniżenie grzywny takie samo jak to, które przyznała w ramach łagodzenia sankcji Nedri, a to ze względu na to, że Hip Groep nie może ponosić odpowiedzialności większej niż odpowiedzialność Nedri (część druga),

— dokonała osobnego obliczenia kwoty nałożonej na Hip Groep grzywny, podczas gdy powinna była ograniczyć ją do części kwoty grzywny nałożonej na Nedri, skoro Hip Groep została uznana jedynie za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę nałożonej na Nedri grzywny (część trzecia),

— naruszyła zasadę równości traktowania, nie uwzględniwszy, po zastosowaniu pułapu 10%, ograniczonego okresu, w odniesieniu do którego skarżąca była odpowiedzialna za naruszenie popełnione przez Nedri Spanstaal (część czwarta).

86 Przedstawiony tytułem uzupełniającym zarzut piąty dotyczy przekroczenia przez Komisję rozsądnego terminu.

87 Zarzut szósty został oparty na tym, że kwota podstawowa grzywny została obliczona na podstawie okresu prowadzenia działalności przez Nedri, który to okres był dłuższy niż ten, w odniesieniu do którego Hit Groep została uznana za solidarnie odpowiedzialną za zachowanie swej spółki zależnej.

88 Wreszcie na rozprawie skarżąca podniosła zarzut siódmy, dotyczący przekroczenia przez Sąd rozsądnego terminu.

W przedmiocie trzech pierwszych zarzutów

Streszczenie zaskarżonej decyzji

89 Z zaskarżonej decyzji wynika, że od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. skarżąca posiadała 100% udziałów w Nedri, na tej podstawie można domniemywać wywieranie przez nią decydującego wpływu na jej spółkę zależną, a domniemania tego skarżąca nie była zdaniem Komisji w stanie obalić (motywy 804–812 zaskarżonej decyzji).

90 Komisja przyjęła zatem, że Nedri była odpowiedzialna za naruszenie od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 19 września 2002 r. i uznała skarżącą za odpowiedzialną solidarnie z Nedri za okres począwszy od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. (motyw 813 zaskarżonej decyzji).

91 Zgodnie z art. 1 zaskarżonej decyzji:

„Następujące przedsiębiorstwa naruszyły art. 101 TFUE, a od dnia 1 stycznia 1994 r. – art. 53 porozumienia EOG, uczestnicząc we wskazanych okresach w systemie porozumień lub uzgodnionych praktyk w sektorze stali sprężającej na rynku wewnętrznym i, począwszy od dnia 1 stycznia 1994 r., w ramach EOG:

[…]

9. Przedsiębiorstwa należące do grupy Nedri:

a) Nedri Spanstaal BV od dnia 1 stycznia 1984 r. do dnia 19 września 2002 r. oraz

b) Hit Groep BV od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r.”.

92 Wreszcie, w art. 2 zaskarżonej decyzji Komisja, po pierwsze, nałożyła na zasadzie odpowiedzialności solidarnej na Nedri i Hit Groep grzywnę na kwotę 5 056 500 EUR, oraz, po drugie, grzywnę w wysokości 1 877 500 EUR na Hit Groep.

Argumenty stron

– W przedmiocie zarzutu pierwszego, opartego, po pierwsze, na naruszeniu art. 101 TFUE oraz art. 53 porozumienia EOG w zakresie, w jakim Komisja w zaskarżonej decyzji przyjęła, że Hit Groep dopuściła się naruszenia w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. oraz, po drugie, na braku uzasadnienia

93 Hit Groep podnosi, że zarówno w piśmie w sprawie przedstawienia zarzutów, jak i w zaskarżonej decyzji Komisja przyjęła jej odpowiedzialność solidarną jedynie na tej podstawie, iż była ona udziałowcem sprawującym nad Nedri kontrolę i wywierającym na nią decydujący wpływ.

94 Zdaniem skarżącej Komisja niemniej jednak równocześnie wyciągnęła wniosek, że również sama Hit Groep naruszyła art. 101 TFUE, przy czym nie wskazała powodów, dla których doszła ona do tego wniosku, ani nie uzasadniła zaskarżonej decyzji w tym względzie.

95 Hit Groep podnosi, że nawet jeśli w odpowiednim przypadku można jej przypisać odpowiedzialność za naruszenie, nie oznacza to, iż rzeczywiście się go ona dopuściła. Twierdzi ona, że nie jest ona ani sprawcą, ani współsprawcą naruszenia, a jedynie ponosi ona odpowiedzialność za zachowania Nedri.

96 Zdaniem Hit Groep taka odpowiedzialność ma inny charakter niż odpowiedzialność przedsiębiorstwa, które faktycznie dopuściło się naruszenia, co powinno znaleźć odbicie w kwocie grzywny.

97 Komisja nie podziela tej argumentacji.

– W przedmiocie drugiego zarzutu, opartego na tym, że nałożenie grzywny na Hit Groep, która zaprzestała prowadzenia działalności począwszy od dnia 1 listopada 2004 r., jest sprzeczne z celami art. 101 TFUE, europejską polityką w dziedzinie nakładania grzywien oraz zasadą proporcjonalności ze względu na to, iż nałożenie tej grzywny nie było konieczne, a jej kwota nie została odpowiednio dostosowana

98 Hit Groep, powołując się na wyrok z dnia 11 grudnia 2007 r., ETI i in. (C-280/06, Zb.Orz., EU:C:2007:775), a także opinię rzecznik generalnej J. Kokott w tej sprawie (EU:C:2007:404), twierdzi w istocie, że choć niewątpliwie ani ona, ani Nedri nie zniknęły, ani też ich aktywa nie zostały przeniesione na inną osobę prawną czy też przedsiębiorstwo trzecie, to ona sama zaprzestała działalności na rynku począwszy od dnia 1 listopada 2004 r. (czyli ponad pięć lat przed ukaraniem jej przez Komisję), że kara ta została nałożona na nią jedynie z racji tego, iż jest ona spółką dominującą Nedri, która dopuściła się naruszenia we własnym zakresie, efektem czego nałożona grzywna nie będzie wywierała odstraszającego skutku w dotyczącym jej zakresie.

99 Kara ta nie jest zatem zdaniem skarżącej zgodna z celami prowadzonej polityki konkurencji ani nie jest też proporcjonalna ze względu na to, że jej nałożenie nie było konieczne, a kwota grzywny nie została dostosowana odpowiednio do tego, aby przy jej pomocy realizować cel art. 101 TFUE.

100 Skarżąca stoi w istocie na stanowisku, że w takich okolicznościach zastosowanie zasady ciągłości gospodarczej powinno było pociągnąć za sobą ukaranie jedynie tej osoby prawnej, która dopuściła się naruszenia, czyli Nedri, podczas gdy ona sama, będąca jedynie spółką holdingową, funkcjonowała już tylko na zasadzie „pustej wydmuszki”.

101 Jej zdaniem bowiem w sytuacji, w której taka jak ona spółka holdingowa zbywa spółkę zależną, która dopuściła się naruszenia, efektem czego holding zaprzestaje prowadzenia działalności gospodarczej, zasada ciągłości gospodarczej dawnej grupy dotyczy tej jednostki, która dopuściła się naruszenia i to na tę jednostkę należy nałożyć grzywnę, a nie na spółkę holdingową, która zaprzestała działalności.

102 Hit Groep twierdzi poza tym, że w ramach pozostawionej Komisji możliwości dokonania wyboru pomiędzy ukaraniem spółki dominującej a ukaraniem spółki zależnej instytucja ta powinna była, zgodnie z orzecznictwem i w trosce o skuteczność prowadzonej polityki, ukarać jedynie Nedri.

103 Podnosi ona ponadto, że, zgodnie z utrwalonym orzecznictwem, Komisja nie może ustalić kwoty grzywny nałożonej na spółkę zależną na podstawie obrotu dawnej spółki dominującej, jeśli w momencie wydawania decyzji przedsiębiorstwo to już rozpadło się, a obroty dawnej spółki dominującej nie odzwierciedlają już rzeczywistych możliwości ekonomicznych tego przedsiębiorstwa. Komisja powinna zatem była ustalić kwotę grzywny, dostosowując jej wysokość do jej rzeczywistych możliwości ekonomicznych, które, ze względu na jej ograniczone obroty i zaprzestanie działalności gospodarczej, były (i nadal są) zerowe. Wszystko to powinno było doprowadzić do ukarania jedynie Nedri.

104 Komisja nie podziela tej argumentacji.

– W przedmiocie zarzutu trzeciego, opartego na błędnym przyjęciu w odniesieniu do Hit Groep odpowiedzialności solidarnej za naruszenie, którego dopuściła się Nedri

105 Komisja przyjęła w odniesieniu do Hit Groep odpowiedzialność solidarną za naruszenie, jakiego dopuściła się Nedri w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r.

106 Hit Groep podkreśla jednak, że instytucja ta nie zajęła stanowiska odnośnie do okresu od dnia 1 maja 1987 r. do dnia 1 maja 1994 r., w którym to posiadała ona również 100% kapitału swej spółki zależnej. Odnośnie okresu od dnia 1 maja 1994 r. do dnia 31 grudnia 1997 r. uznała ona, że nie posiada dowodu na wywieranie decydującego wpływu na Nedri.

107 Hit Groep stoi jednak w istocie na stanowisku, że w ramach postępowania administracyjnego wykazała ona, iż zdołała obalić domniemanie, zgodnie z którym spółka dominująca posiadająca 100% kapitału spółki zależnej, która dopuściła się naruszenia, wywiera decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej.

108 Przypomina ona, że w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. była ona finansową spółką holdingową.

109 Skarżąca jest zdania, że cechy charakterystyczne tego rodzaju spółki holdingowej, jej sposób funkcjonowania oraz wielkość jej udziałów skutkują tym, iż, pod warunkiem że Komisja nie dowiedzie czegoś przeciwnego, nie można uznać tego rodzaju osoby prawnej za wywierającą decydujący wpływ na spółkę zależną nawet wówczas, gdy posiada ona 100% jej udziałów.

110 Hit Groep podkreśla w tym względzie, po pierwsze, że Komisja opiera się na instrukcji (directie-instructie) pochodzącej z maja 1994 r. Instrukcja ta została zatem wydana na cztery lata przed rozpoczęciem się okresu, w odniesieniu do którego Komisja ustaliła, iż doszło w nim do wywierania decydującego wpływu. Spółka ta twierdzi ponadto, że instrukcja ta nie dotyczy ani kwestii bieżącego zarządu czy też polityki handlowej spółki zależnej i nie wykracza poza kwestię samego tylko wykonywania praw przyznanych spółce holdingowej jako udziałowcowi przez ustawę i w jej statucie. Wreszcie, zdaniem Hit Groep, zarówno Nedri, jak i ona sama podnosiły, że brak jest jasności co do charakteru tej instrukcji, a Nedri, wbrew temu, co twierdzi w tym zakresie Komisja, nie nadawała tej instrukcji znaczenia przypisywanego jej przez tę instytucję.

111 Po drugie, zauważa ona, że Komisja opiera się na istnieniu zbierającej się około pięć razy w roku grupy kierowniczej. Skarżąca zaś zaprzecza temu, jakoby miała ona przyznać, że w ramach tej grupy dyskutowane były ogólne kwestie związane z bieżącą działalnością spółki czy też inne istotne tematy. Podnosi ona, że dysponowała ona tylko dwoma pracownikami, a liczba jej udziałów, wynosząca 11

w 1994 r., osiągnęła w 2001 r. liczbę 26. Uważa ona, że w takich okolicznościach Komisja nie mogła poprzestać na wskazaniu, iż Hit Groep wywierała decydujący wpływ, nie dostarczając dodatkowych wyjaśnień w tym względzie, nawet jeśli w istocie spółka dominująca domagała się od Nedri aktualnych informacji o ogólnych kwestiach związanych z bieżącą działalnością spółki czy też innych istotnych dla niej tematach. Zdaniem Hit Groep Komisja nie przedstawiła ani powodów, dla których grupa kierownicza miałaby dokonywać uzgodnień, ani też dowodów świadczących o zakresie tych uzgodnień.

112 Po trzecie, zauważa ona, że Komisja opiera się na obciążającym Nedri oświadczeniu, zgodnie z którym na zebraniach grupy kierowniczej dyskutowane były wszystkie aspekty komercyjne prowadzonej działalności. Stoi ona na stanowisku, że w ramach postępowania administracyjnego dostarczyła już ona wyjaśnień w tym względzie i że oświadczenia te stanowią jedynie oświadczenia zaangażowanego w naruszenie podmiotu, które nie zostały poparte ani dowodami na piśmie, ani oświadczeniami podmiotów trzecich.

113 Hit Groep twierdzi natomiast, że ze sposobu, w jaki prowadzona była działalność, wynika, iż nie wywierała ona wpływu na swą spółkę zależną. Twierdzi ona bowiem w istocie, że Nedri rozpoczęła swe uczestnictwo w kartelu w 1984 r., czyli aż czternaście lat przed uznaniem, iż Hit Groep wywierała na nią decydujący wpływ, a następnie kontynuowała to uczestnictwo aż do jesieni 2002 r. po tym, jak spółka dominująca pozbyła się tej spółki zależnej. Jej zdaniem na tej podstawie zostało ustalone, że Nedri zachowywała się w sposób autonomiczny.

114 Wreszcie skarżąca uważa w istocie za bezpodstawne twierdzenia Komisji, zgodnie z którymi prowadziła ona również działalność w sektorze stalowym, a prowadzona przez Nedri działalność handlowa była zatem powiązana z działalnością prowadzoną przez nią we własnym zakresie. Podnosi ona, że Komisja nigdy nie twierdziła, iż posiadała ona aktualną wiedzę o popełnianym przez Nedri naruszeniu i że ona sama zawsze zaprzeczała temu, iż miałaby posiadać wiedzę na jego temat, co pozbawia znaczenia twierdzenia tej instytucji, zgodnie z którymi prowadziła ona działalność w sektorze stalowym, a które tak czy inaczej nie dotyczą sektora stali sprężającej.

115 Komisja nie podziela tej argumentacji.

Ocena Sądu

116 Należy przebadać kolejno zarzuty: trzeci, następnie pierwszy, a na końcu drugi.

– Przypomnienie obowiązujących zasad

117 Zgodnie z utrwalonym orzecznictwem pojęcie przedsiębiorstwa obejmuje każdy podmiot prowadzący działalność gospodarczą, niezależnie od jego statusu prawnego i sposobu finansowania. Trybunał wyjaśnił w tym względzie, po pierwsze, że pojęcie przedsiębiorstwa w tym kontekście należy rozumieć jako oznaczające jednostkę gospodarczą, nawet jeśli z prawnego punktu widzenia jednostka ta składa się z kilku osób fizycznych lub prawnych, a po drugie, że jeżeli tego rodzaju podmiot gospodarczy narusza reguły konkurencji, to musi odpowiedzieć za to naruszenie zgodnie z zasadą odpowiedzialności osobistej (zob. wyrok z dnia 29 września 2011 r., Elf Aquitaine/Komisja, C-521/09 P, Zb.Orz., EU:C:2011:620, pkt 53 i przytoczone tam orzecznictwo).

118 Z utrwalonego orzecznictwa wynika również, że zachowanie spółki zależnej można przypisać spółce dominującej zwłaszcza w wypadku, gdy mimo posiadania odrębnej osobowości prawnej owa spółka zależna nie określa w sposób samodzielny swojego zachowania rynkowego, lecz zasadniczo stosuje się do poleceń wydawanych jej przez spółkę dominującą, w szczególności z uwzględnieniem więzów gospodarczych, organizacyjnych i prawnych łączących oba te podmioty prawa (zob. ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 54 i przytoczone tam orzecznictwo).

119 W takiej bowiem sytuacji, ze względu na to, że spółka dominująca i jej spółka zależna stanowią jeden podmiot gospodarczy i tym samym tworzą jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE, Komisja może bowiem skierować decyzję nakładającą grzywny do spółki dominującej, bez konieczności wykazania jej osobistego uczestnictwa w naruszeniu (zob. ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 55 i przytoczone tam orzecznictwo). Innymi słowy, to nie stosunek podżegania do naruszenia istniejący między spółką dominującą a zależną, ani tym bardziej udział tej pierwszej w tym naruszeniu, upoważnia Komisję do skierowania decyzji nakładającej grzywny na spółkę dominującą, lecz fakt, że dane spółki stanowią jedno przedsiębiorstwo w rozumieniu art. 101 TFUE (ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 88).

120 Trybunał wyjaśnił ponadto, że w szczególnym przypadku, gdy spółka dominująca posiada 100% kapitału swojej spółki zależnej, która popełniła naruszenie unijnych zasad konkurencji, po pierwsze, ta spółka dominująca może wywierać decydujący wpływ na zachowanie swej spółki zależnej, a po drugie, istnieje wzruszalne domniemanie, że spółka dominująca rzeczywiście wywiera taki decydujący wpływ na spółkę zależną (zwane dalej „domniemaniem rzeczywistego wywierania decydującego wpływu") (zob. ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 56 i przytoczone tam orzecznictwo).

121 Domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu ma w szczególności doprowadzić do ustanowienia równowagi między znaczeniem z jednej strony celu polegającego na zwalczaniu zachowań sprzecznych z regułami konkurencji, przede wszystkim sprzecznych z art. 101 TFUE, i zapobieganie ich powtarzaniu, a z drugiej strony wymogami wynikającymi z niektórych zasad ogólnych prawa Unii, takich jak w szczególności zasady domniemania niewinności, indywidualizacji kar i pewności prawa oraz prawo do obrony, w tym zasada równości broni. To z tego właśnie powodu domniemanie to jest wzruszalne (ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 59). Wynika stąd, że domniemanie takie jest proporcjonalne do zamierzonego, zgodnego z prawem celu (wyrok z dnia 18 lipca 2013 r., Schindler Holding i in./Komisja, C-501/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:522, pkt 108).

122 Wystarczy, że Komisja wykaże, iż cały kapitał spółki zależnej znajduje się w posiadaniu spółki dominującej, aby móc przyjąć, że ta ostatnia wywiera decydujący wpływ na politykę handlową tej spółki zależnej. Komisja będzie zatem mogła następnie uznać spółkę dominującą za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na spółkę zależną, chyba że spółka dominująca, na której spoczywa ciężar obalenia domniemania, przedstawi dowody wystarczające do wykazania tego, że jej spółka zależna działa na rynku w sposób autonomiczny (zob. ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 57 i przytoczone tam orzecznictwo).

123 Należy jednak wyjaśnić, że chociaż Trybunał w swym orzecznictwie wskazał także inne okoliczności poza faktem posiadania 100% kapitału spółki zależnej, takie jak brak zakwestionowania wpływu wywieranego przez spółkę dominującą na politykę handlową jej spółki zależnej i wspólną reprezentację dwóch spółek w trakcie postępowania administracyjnego, niemniej jednak takie okoliczności nie zostały przytoczone przez Trybunał po to, aby uzależnić możliwość zastosowania tego domniemania od przedstawienia dodatkowych poszlak świadczących o rzeczywistym wywieraniu wpływu przez spółkę dominującą. Innymi słowy, aby móc przyjąć domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu w konkretnym przypadku, Komisja nie musi przedstawiać poszlak dodatkowych względem tych, które świadczą już o istnieniu możliwości jego zastosowania (zob. podobnie ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 80 i przytoczone tam orzecznictwo).

124 Ponadto domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu opiera się na ustaleniu, że, z wyjątkiem nadzwyczajnych okoliczności, spółka posiadająca całość kapitału spółki zależnej może ze względu tylko na ten udział w kapitale wywierać decydujący wpływ na zachowanie tej spółki zależnej, a poza tym na ustaleniu, że badanie tego, czy faktycznie nie skorzystano z tej możliwości wywierania wpływu, normalnie najlepiej prowadzić jest w sferze podmiotów, przeciw którym działa to domniemanie. W tych okolicznościach, gdyby wystarczało, aby strona zainteresowana wzruszeniem

tego domniemania przedstawiała tylko niepoparte niczym twierdzenia, domniemanie to byłoby w znacznym zakresie pozbawione swej przydatności (ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 60, 61).

125 Z utrwalonego orzecznictwa wynika, że okoliczność polegająca na tym, iż spółka dominująca jest holdingiem, sama w sobie nie wystarcza do tego, aby wykluczyć, iż spółka ta wywiera decydujący wpływ na tę spółkę zależną. W kontekście bowiem grupy spółek spółka holdingowa, która koordynuje inwestycje finansowe w ramach grupy, ma za zadanie łączyć udziały w różnych spółkach oraz zapewniać jednolitość kierownictwa, w szczególności poprzez sprawowanie wskazanego nadzoru budżetowego (zob. podobnie wyroki z dnia 8 października 2008 r., Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, T-69/04, Zb.Orz., EU:T:2008:415, pkt 63; z dnia 13 lipca 2011 r., Shell Petroleum i in./Komisja, T-38/07, Zb.Orz., EU:T:2011:355, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo; z dnia 29 czerwca 2012 r., E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja, T-360/09, Zb.Orz., EU:T:2012:332, pkt 283).

126 Ponadto w celu dokonania oceny tego, czy spółka zależna określa swe zachowanie na rynku w sposób autonomiczny, należy uwzględnić wszystkie istotne okoliczności dotyczące związków gospodarczych, organizacyjnych i prawnych wiążących tę spółkę zależną ze spółką dominującą, które mogą różnić się w poszczególnych przypadkach, a których przez to nie można wymienić w sposób wyczerpujący (wyrok z dnia 10 września 2009 r., Akzo Nobel i in./Komisja, C-97/08 P, Zb.Orz., EU:C:2009:536, pkt 74).

127 Oceny tej nie należy ograniczać wyłącznie do okoliczności odnoszących się do prowadzonej przez spółkę zależną polityki handlowej sensu stricto, takich jak strategia dystrybucyjna lub cenowa. W szczególności domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu nie może zostać obalone przez samo tylko wykazanie, że to spółka zależna zarządza tymi szczególnymi aspektami swojej polityki handlowej, nie otrzymując żadnych wytycznych w tym zakresie (zob. wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r., FMC/Komisja, T-197/06, Zb.Orz., EU:T:2011:282, pkt 105 i przytoczone tam orzecznictwo).

128 Podobnie, skoro samodzielność spółki zależnej nie jest oceniana wyłącznie na podstawie tych aspektów jej działalności, które wiążą się z zarządzaniem operacyjnym, okoliczność, iż spółka zależna nigdy nie wprowadziła na rzecz spółki dominującej specjalnej polityki informacyjnej na danym rynku, nie wystarcza, aby wykazać jej samodzielność (ww. w pkt 127 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 145).

129 Ponadto okoliczność, że z dokumentów zawartych w aktach sprawy nie wynika, iż spółka dominująca dawała instrukcje swojej spółce zależnej, nie może być dowodem na to, że tego rodzaju instrukcji nie było (zob. wyrok z dnia 7 czerwca 2011 r., Arkema France i in./Komisja, T-217/06, Zb.Orz., EU:T:2011:251, pkt 118 i przytoczone tam orzecznictwo).

130 Ponadto przypisanie spółce dominującej zachowania o znamionach naruszenia, jakiego dopuściła się jej spółka zależna, nie wymaga bowiem przedstawienia dowodu na to, że ta spółka dominująca wpływa na politykę swej spółki zależnej w określonej dziedzinie będącej przedmiotem naruszenia (ww. w pkt 125 wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2011:355, pkt 70; wyrok z dnia 13 lipca 2011 r., Eni/Komisja, T-39/07, Zb.Orz., EU:T:2011:356, pkt 97).

131 Spółce dominującej można ponadto przypisać odpowiedzialność za naruszenie popełnione przez jej spółkę zależną nawet w przypadku istnienia w ramach grupy dużej liczby spółek operacyjnych (wyroki: z dnia 20 kwietnia 1999 r., Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, od T-305/94 do T-307/94, od T-313/94 do T-316/94, T-318/94, T-325/94, T-328/94, T-329/94 i T-335/94, Rec, EU:T:1999:80, pkt 989; z dnia 27 września 2012 r., Shell Petroleum i in./Komisja, T-343/06, Zb.Orz., EU:T:2012:478, pkt 52).

132 Ponadto zgodnie z utrwalonym orzecznictwem uzasadnienie, którego przedstawienia wymaga art. 296 TFUE, powinno być dostosowane do charakteru aktu i przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie instytucji, która akt wydała, pozwalając zainteresowanym poznać podstawy podjętej decyzji, a właściwemu sądowi dokonać jej kontroli. Ten wymóg uzasadnienia należy oceniać w odniesieniu do konkretnej sytuacji, w szczególności do treści aktu, charakteru przywołanych argumentów, a także interesu, jaki w uzyskaniu informacji mogą mieć adresaci aktu lub inne osoby, których dotyczy on bezpośrednio i indywidualnie. Nie ma wymogu, by uzasadnienie wyszczególniało wszystkie istotne elementy faktyczne i prawne, ponieważ ocena, czy uzasadnienie aktu spełnia wymogi art. 296 TFUE winna opierać się nie tylko na jego brzmieniu, ale także uwzględniać okoliczności jego wydania, jak również całość przepisów prawa regulującego daną dziedzinę (wyroki: z dnia 2 kwietnia 1998 r., Komisja/Sytraval i Brink's France, C-367/95 P, Zb.Orz., EU:C:1998:154, pkt 63; z dnia 30 września 2003 r., Niemcy/Komisja, C-301/96, Rec, EU:C:2003:509, pkt 87; z dnia 22 czerwca 2004 r., Portugalia/Komisja, C-42/01, Zb.Orz., EU:C:2004:379, pkt 66).

133 Jeśli chodzi o zasadę proporcjonalności, przypomnieć należy, że zgodnie z orzecznictwem Trybunału wymaga ona, aby działania instytucji Unii nie wykraczały poza to, co odpowiednie i konieczne do realizacji uzasadnionych celów, którym ma służyć dane uregulowanie, przy czym tam, gdzie istnieje możliwość wyboru spośród większej liczby odpowiednich rozwiązań, należy stosować rozwiązania najmniej dotkliwe, a wynikające z tego niedogodności nie mogą być nadmierne w stosunku do założonych celów (zob. wyrok z dnia 17 października 2013 r., Schaible, C-101/12, Zb.Orz., EU:C:2013:661, pkt 29 i przytoczone tam orzecznictwo).

– W przedmiocie zasadności zarzutu trzeciego

134 Hit Groep, która nie kwestionuje tego, że posiadała 100% kapitału swej spółki zależnej Nedri, twierdzi w istocie, iż, ze względu na to, że była ona spółką holdingową, fakt posiadania przez nią 100% kapitału spółki zależnej nie dawał Komisji prawa do wyciągnięcia na tej podstawie wniosku, iż wywierała ona na tę spółkę zależną decydujący wpływ.

135 To do Komisji bowiem należy dostarczenie dowodu takiego wpływu, czego instytucja ta nie uczyniła, zaś dodatkowe dowody, na których się oparła, nie wystarczają do wyciągnięcia na ich podstawie takiego wniosku.

136 Skarżąca podnosi natomiast, że ona ze swej strony zdołała obalić to domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu.

137 Tę argumentację należy jednak odrzucić.

138 Skoro w przyjętym w odniesieniu do spółki zależnej okresie naruszenia Hit Groep posiadała 100% udziałów w kapitale tej spółki, Komisja miała prawo powołać się na domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu i nie musiała przedstawiać dodatkowych dowodów w tym względzie (zob. ww. w pkt 117 wyrok Elf Aquitaine/Komisja, EU:C:2011:620, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).

139 Wynika z tego, że brak znaczenia przedstawionych przez Komisję dodatkowych dowodów (czyli instrukcji z maja 1994 r., istnienia grupy kierowniczej i wywieranego przez nią wpływu, a także złożonych przez Nedri oświadczeń), przy założeniu, że zostanie on dowiedziony, pozostaje w każdym razie bez jakiegokolwiek wpływu na odpowiedzialność skarżącej, skoro domniemanie rzeczywistego wywierania decydującego wpływu jest wystarczające do pociągnięcia Hit Groep do odpowiedzialności, chyba że jest ona w stanie obalić to domniemanie, czego do tej pory nie zdołała uczynić.

140 Okoliczność, że Hit Groep jest spółką holdingową, choćby nawet bez funkcji operacyjnych, nie wystarcza do odrzucenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu (zob. podobnie ww. w pkt 125 wyroki: Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, EU:T:2008:415, pkt 63; Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2011:355, pkt 70 i przytoczone tam orzecznictwo; E.ON Ruhrgas i E.ON/Komisja, EU:T:2012:332, pkt 283) i nie wiąże się w żaden sposób z przesunięciem ciężaru dowodu, na co błędnie powołuje się Hit Groep.

141 Bez znaczenia w tym względzie jest fakt, że spółka dominująca miałaby, ze względów statutowych, ograniczać się do zarządzania udziałami w kapitale innych spółek (zob. podobnie ww. w pkt 125 wyrok Schunk i Schunk Kohlenstoff-Technik/Komisja, EU:T:2008:415, pkt 70; ww. w pkt 127 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 130). Ponadto przypisanie spółce dominującej zachowania o znamionach naruszenia, jakiego dopuściła się jej spółka zależna Nedri, nie wymaga przedstawienia dowodu na to, że Hit Groep miałaby wpływać na politykę swej spółki zależnej w określonej dziedzinie będącej przedmiotem naruszenia (zob. podobnie ww. w pkt 125 wyrok Shell Petroleum i in./Komisja, EU:T:2011:355, pkt 70; ww. w pkt 130 wyrok Eni/Komisja, EU:T:2011:356, pkt 97).

142 Wynika z tego, że okoliczność, iż ta spółka dominująca nie prowadziła sama działalności w sektorze stali sprężającej, również nie wystarczy do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, efektem czego należy odrzucić podniesioną w tym względzie przez Hit Groep argumentację.

143 Ponadto należy również oddalić użytą przez Hit Groep argumentację, zgodnie z którą ze sposobu, w jaki była prowadzona działalność, wynika, iż nie wywierała ona wpływu na swą spółkę zależną.

144 Do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu nie wystarczy bowiem wykazanie tego, że Nedri zarządzała swą polityką handlową sensu stricto, czyli przykładowo strategią dystrybucyjną czy też cenową, nie otrzymując od swej spółki dominującej żadnych instrukcji w tym względzie. Wynika z tego, że samodzielność spółki zależnej nie może zostać ustalona poprzez samo dowiedzenie, iż w sposób samodzielny zarządza ona szczególnymi aspektami swojej polityki dotyczącej wprowadzania do obrotu produktów, których dotyczy naruszenie.

145 W tym względzie należy zauważyć, że skoro samodzielność Nedri nie jest oceniana wyłącznie na podstawie kwestii zarządzania operacyjnego, to okoliczność, iż ta spółka zależna nigdy nie wprowadziła na rzecz swej spółki dominującej specjalnej polityki informacyjnej na danym rynku, nie wystarcza, aby wykazać jej samodzielność (zob. podobnie ww. w pkt 127 wyrok FMC/Komisja, EU:T:2011:282, pkt 105 i nast. i przytoczone tam orzecznictwo).

146 Żadna z przytoczonych przez Hit Groep okoliczności nie może zatem wystarczyć do obalenia domniemania rzeczywistego wywierania decydującego wpływu, wobec czego zarzut trzeci należy oddalić.

– W przedmiocie dopuszczalności zarzutów pierwszego i drugiego

147 Skoro zgodnie z brzmieniem utrwalonego orzecznictwa Trybunału przypomnianego w pkt 119 powyżej Komisja może skierować do spółki dominującej decyzję nakładającą grzywnę za dopuszczenie się naruszenia bez konieczności wykazania jej osobistego uczestnictwa w tym naruszeniu, nie można uwzględnić podnoszonej przez Hit Groep argumentacji polegającej na twierdzeniu, iż nie można przypisać jej naruszenia ze względu na to, że nie jest ona ani sprawcą naruszenia, ani też jego współsprawcą.

148 Dlatego też Komisja nie miała ponadto obowiązku szczególnego uzasadnienia zaskarżonej decyzji w zakresie dotyczącym przypisania naruszenia Hit Groep ze względu na jej status spółki dominującej dla Nedri.

149 Wobec tego należy oddalić zarzut pierwszy w całości.

150 Odnośnie do zarzutu drugiego przypomnieć należy, że do celów efektywnego egzekwowania reguł konkurencji może się jednak okazać konieczne przypisanie naruszenia kartelowego wyjątkowo nie pierwotnemu, lecz nowemu podmiotowi prowadzącemu przedsiębiorstwo uczestniczące w kartelu, w sytuacji gdy może on zostać faktycznie uznany za następcę pierwotnego podmiotu prowadzącego przedsiębiorstwo, a więc gdy kontynuuje on prowadzenie przedsiębiorstwa uczestniczącego w kartelu (zob. podobnie opinia rzecznik generalnej J. Kokott w ww. w pkt 98 sprawie ETI i in., EU:C:2007:404, pkt 75, 76). Gdyby bowiem nie przewidziano żadnej możliwości nałożenia sankcji na podmiot inny niż ten, który popełnił naruszenie, przedsiębiorstwa mogłyby unikać sankcji poprzez zwykłą zmianę swojej tożsamości w drodze restrukturyzacji, zbycia lub innych zmian prawnych czy organizacyjnych (zob. podobnie ww. w pkt 98 wyrok ETI i in., EU:C:2007:775, pkt 41).

151 Trybunał uznał zatem, że tzw. kryterium ciągłości gospodarczej odgrywa znaczenie wyłącznie w przypadku, gdy osoba prawna odpowiedzialna za prowadzenie przedsiębiorstwa prawnie przestała istnieć po popełnieniu naruszenia (wyroki: z dnia 8 lipca 1999 r., Komisja/Anic Partecipazioni, C-49/92 P, Rec, EU:C:1999:356, pkt 145; z dnia 20 marca 2002 r., HFB i in./Komisja, T-9/99, Rec, EU:T:2002:70, pkt 104) lub w przypadku wewnętrznej restrukturyzacji przedsiębiorstwa, jeżeli pierwotny podmiot prowadzący przedsiębiorstwo niekoniecznie przestaje istnieć z prawnego punktu widzenia, ale nie prowadzi już działalności gospodarczej na danym rynku i w świetle więzów strukturalnych pomiędzy pierwotnym i nowym podmiotem prowadzącym przedsiębiorstwo (zobacz podobnie wyrok Trybunału z dnia 7 stycznia 2004 r., Aalborg Portland i in./Komisja, C-204/00 P, C-205/00 P, C-211/00 P, C-213/00 P, C-217/00 P i C-219/00 P, Rec, EU:C:2004:6, pkt 359; ww. w pkt 117 wyrok ETI i in., EU:C:2007:775, pkt 41).

152 Niemniej jednak należy stwierdzić, że, jak zauważa Komisja, żadna z tych hipotez nie znajduje zastosowania w przypadku Hit Groep.

153 Ani Nedri, ani Hit Groep nie przestały istnieć – chociaż nie wchodzą one już w skład jednej i tej samej grupy – ani też nie doszło do wewnętrznej restrukturyzacji przedsiębiorstwa, w ramach której Hit Groep łączyłyby z podmiotem przejmującym związki strukturalne.

154 Wynika z tego, że kryterium ciągłości gospodarczej, które mogłoby uzasadniać przypisanie naruszenia jedynie spółce zależnej, nie ma zastosowania w niniejszym przypadku, a Hit Groep nie może na podstawie tego orzecznictwa skutecznie sprzeciwiać się przypisaniu jej odpowiedzialności solidarnej za naruszenie, którego dopuściła się Nedri, jeśli ta spółka zależna pozostawała pod jej całkowitą kontrolą.

155 Komisja słusznie zresztą przypomina, że ukaranie za naruszenie reguł prawa konkurencji i wiążąca się z nim grzywna mają skutek zarówno odstraszający, jak i represyjny, a kara nadal ciąży na spółce dominującej, mimo że niewątpliwie ograniczyła ona, tak jak w niniejszym przypadku, zakres prowadzonej działalności gospodarczej; niemniej jednak istnieje ona nadal pod względem prawnym, co niezmiennie pozwala na jej ukaranie.

156 Nie można zatem przyjąć podniesionej przez Hit Groep argumentacji dotyczącej braku skuteczności orzeczonej w odniesieniu do niej kary. Ukaranie Hit Groep nie jest w żaden sposób nieproporcjonalne do celu art. 101 TFUE czy też z nim sprzeczne.

157 Wreszcie zdaniem skarżącej z wyroku z dnia 24 marca 2011 r., Pegler/Komisja (T-386/06, Zb.Orz., EU:T:2011:115) wynika, że Komisja nie może ustalić kwoty grzywny nałożonej na spółkę zależną na podstawie obrotu dawnej spółki dominującej, jeśli w momencie wydawania decyzji przedsiębiorstwo to już rozpadło się, a obroty dawnej spółki dominującej nie odzwierciedlają już rzeczywistych możliwości ekonomicznych tego przedsiębiorstwa.

158 Zdaniem Hit Groep wynika z tego, że Komisja powinna była ustalić kwotę grzywny w taki sposób, aby odpowiadała ona rzeczywistym możliwościom ekonomicznym skarżącej, które, ze względu na ograniczony charakter osiąganych przez nią obrotów oraz brak prowadzenia w momencie przyjęcia zaskarżonej decyzji działalności gospodarczej, były zerowe, efektem czego z kolei instytucja ta powinna ukarać jedynie Nedri.

159 Argumentacja ta – w odniesieniu do której należy zauważyć, że po raz pierwszy rozwinięto ją jako taką dopiero na etapie repliki (pkt 2.14) – nie może jednak zostać przyjęta.

160 Po pierwsze, w powołanym przez skarżącą pkt 133 ww. w pkt 157 wyroku Pegler/Komisja (EU:T:2011:115) mowa jest o sytuacji faktycznej i prawnej odmiennej od tej, w której znajdowały się Nedri i Hit Groep. Dotyczy on bowiem stosowania pkt 1.A akapity czwarty i piąty wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu [EWWiS] (Dz.U. 1998, C 9, s. 3) dotyczącego zwiększania kwoty grzywny w celu odstraszenia.

161 Z drugiej strony niewątpliwie zgodnie z orzecznictwem, jedynie w przypadku gdyby okazało się, że kilku adresatów decyzji nakładającej grzywnę stanowi przedsiębiorstwo będące podmiotem gospodarczym odpowiedzialnym za karane naruszenie w dniu przyjęcia tej decyzji, wówczas pułap ten można obliczyć na podstawie całkowitego obrotu tego przedsiębiorstwa, to znaczy uwzględniając wszystkie jego elementy łącznie. Jeżeli natomiast dana jednostka gospodarcza ulegnie następnie rozpadowi, każdy adresat decyzji ma prawo do zastosowania wobec niego omawianego limitu indywidualnie (wyrok z dnia 15 czerwca 2005 r., Tokai Carbon i in./Komisja, T-71/03, T-74/03, T-87/03 i T-91/03, EU:T:2005:220, pkt 390).

162 Niemniej jednak Komisja obliczyła ten pułap 10% jedynie na podstawie obrotów osiągniętych przez Hit Groep, która to spółka w momencie wydawania zaskarżonej decyzji nie stanowiła już z Nedri jednego przedsiębiorstwa.

163 Jednak w zakresie, w jakim skarżąca zamierza zakwestionować w swej argumentacji uwzględniony przez Komisję rok odniesienia, należy stwierdzić, że pokrywa się ona z częścią pierwszą zarzutu czwartego, który dotyczy tej właśnie kwestii i do której należy odesłać.

164 Zastrzeżenie to należy zatem odrzucić jako bezzasadne, bez konieczności zajmowania stanowiska w kwestii jego dopuszczalności.

165 Zarzut drugi należy zatem odrzucić w całości.

W przedmiocie zarzutu czwartego, opartego na różnego rodzaju błędach, jakich dopuszczono się w odniesieniu do okoliczności uwzględnionych przy ustalaniu kwoty grzywny nałożonej na Hit Groep

W przedmiocie części pierwszej, opartej na tym, że, uwzględniając obroty Hit Groep za 2003 r., Komisja naruszyła art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, a także zasady proporcjonalności i dobrej administracji

– Argumenty stron

166 Hit Groep twierdzi w istocie, że Komisja błędnie oparła się na orzecznictwie wywiedzionym z wyroku z dnia 7 czerwca 2007 r., Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (C-76/06 P, Zb.Orz., EU:C:2007:326) – który dotyczy sytuacji, w jakiej dane przedsiębiorstwo w trakcie roku obrotowego poprzedzającego

wydanie decyzji nie prowadziło żadnej działalności gospodarczej i nie osiągało żadnych obrotów – aby przyjąć w rozpatrywanym przypadku obroty osiągnięte w 2003 r., które wyniosły w tym roku obrotowym 69 345 000 EUR, a nie osiągnięte w 2009 r. obroty wynoszące 152 257 EUR.

167 Zdaniem Hit Groep należy w tym względzie wziąć pod uwagę jej charakter spółki holdingowej, której normalna działalność polega na nabywaniu i posiadaniu udziałów, uzyskiwaniu z nich zwrotu oraz ich sprzedaży. Jej sytuacja różni się w tym względzie od tej, której dotyczył ww. w pkt 166 wyrok Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (EU:C:2007:326) i w której rozpatrywane przedsiębiorstwo nie było spółką holdingową, lecz prowadziło działalność operacyjną.

168 Zdaniem skarżącej obroty osiągane przez spółkę holdingową zmieniają się wraz z prowadzoną przez nią działalnością finansową, a utrzymywanie przez szereg lat względnie ograniczonej rezerwy finansowej i niskiego poziomu obrotów uznać należy za normalny sposób prowadzenia działalności przez holding.

169 Hit Groep wyjaśnia, że jej sytuacja różni się również od tej, której dotyczył ww. w pkt 166 wyrok Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (EU:C:2007:326), ze względu na to, iż, w odróżnieniu od tej ostatniej sprawy, w jej przypadku chodzi o mniej więcej siedmioletni okres, kiedy prowadziła ona niewątpliwie działalność na zwolnionych obrotach, która niemniej jednak powinna zostać uznana za jej normalną działalność.

170 W konsekwencji odejście Komisji od zastosowania art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 było zdaniem skarżącej błędem.

171 Ponadto jej zdaniem z ww. w pkt 166 wyroku Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (EU:C:2007:326) wynika, że celem określonego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułapu 10% jest uniknięcie sytuacji, w której grzywna byłaby nieproporcjonalna do znaczenia przedsiębiorstwa, a przy jego stosowaniu należy przyjąć założenie, iż dane przedsiębiorstwo w momencie nałożenia na nie grzywny prowadzi działalność handlową.

172 Zdaniem Hit Groep wynika z tego, że Komisja powinna była sprawdzić, czy nakładana przez nią grzywna ma proporcjonalny charakter, a czego instytucja ta nie uczyniła, mimo że dysponowała ona wszystkimi koniecznymi w tym względzie dowodami, i naruszyła w ten sposób zasady proporcjonalności i dobrej administracji.

173 Komisja nie podziela tej argumentacji.

– Ocena Sądu

174 Zgodnie z art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 Komisja może, w drodze decyzji, nałożyć grzywny na przedsiębiorstwa lub związki przedsiębiorstw, jeżeli umyślnie lub w wyniku niedbalstwa naruszają art. 101 TFUE lub 102 TFUE. W przypadku każdego przedsiębiorstwa lub związku przedsiębiorstw biorących udział w naruszeniu grzywna nie może przekroczyć 10% całkowitego obrotu uzyskanego w poprzedzającym roku obrotowym.

175 Trybunał wyjaśnił, że określenie pułapu obrotów, o którym mowa w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003, ma na celu uniknięcie nakładania przez Komisję grzywien nieproporcjonalnych do znaczenia danego przedsiębiorstwa (ww. w pkt 166 wyrok Britannia Alloys & Chemicals/Komisja, EU:C:2007:326, pkt 24).

176 Chodzi tu zatem o górną granicę, mającą jednolicie zastosowanie do wszystkich przedsiębiorstw i uzależnioną od wielkości każdego z nich, a która została ustanowiona w celu, który nie pokrywa się z tymi, dla których realizacji przyjęto kryteria wagi i czasu trwania naruszenia. Jej jedyną możliwą konsekwencją ustalenia granicy jest to, że kwota grzywny obliczona na podstawie tych kryteriów

zostaje obniżona do dozwolonej maksymalnej wysokości. Jej zastosowanie skutkuje tym, że dane przedsiębiorstwo nie płaci grzywny, która w zasadzie byłaby należna zgodnie z oceną opartą na tych kryteriach (wyrok z dnia 28 czerwca 2005 r., Dansk Rørindustri i in./Komisja, C-189/02 P, C-202/02 P, od C-205/02 P do C-208/02 P i C-213/02 P, Zb.Orz., EU:C:2005:408, pkt 281–283).

177 Innymi słowy, celem zamierzonym poprzez określenie w tym art. 23 ust. 2 wynoszącego 10% pułapu obrotów każdego z uczestniczących w naruszeniu przedsiębiorstwa jest w szczególności uniknięcie sytuacji, w której nałożona grzywna przekraczająca ten pułap przekracza zdolności płatnicze tego przedsiębiorstwa w dniu uznania go za odpowiedzialne za naruszenie czy też nałożenia na nie kary pieniężnej przez Komisję (wyrok z dnia 4 września 2014 r., YKK i in./Komisja, C-408/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:2153, pkt 63).

178 Jeśli chodzi o „poprzedzający rok obrotowy" w rozumieniu art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 1/2003, dotyczy on co do zasady ostatniego pełnego roku prowadzenia działalności przez zainteresowane przedsiębiorstwo w dniu wydania decyzji (wyrok z dnia 28 kwietnia 2010 r., Gütermann i Zwicky/Komisja, T-456/05 i T-457/05, Zb.Orz., EU:T:2010:168, pkt 80; zob. również podobnie ww. w pkt 166 wyrok Britannia Alloys & Chemicals/Komisja, EU:C:2007:326, pkt 32).

179 Zarówno z celów systemu, w który wpisuje się art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 1/2003, jak i z orzecznictwa powołanego w pkt 166 powyżej wynika, że stosowanie pułapu 10% opiera się zatem na założeniu, z jednej strony, że Komisja dysponuje informacją o obrocie w ostatnim roku obrotowym, który poprzedza dzień wydania decyzji, oraz, z drugiej strony, że te dane przedstawiają pełny rok normalnej działalności gospodarczej w okresie dwunastu miesięcy (wyrok z dnia 29 listopada 2005 r., Britannia Alloys & Chemicals/Komisja, T-33/02, Zb.Orz., EU:T:2005:428, pkt 38; ww. w pkt 178 wyrok Gütermann i Zwicky/Komisja, EU:T:2010:168, pkt 95).

180 Choć z ww. w pkt 166 wyroku Britannia Alloys & Chemicals/Komisja (EU:C:2007:326, pkt 32) wynika, że obliczając określony w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułap grzywny, Komisja powinna co do zasady uwzględnić obroty osiągnięte przez dane przedsiębiorstwo podczas ostatniego pełnego roku obrotowego w dniu wydania decyzji nakładającej grzywnę, niemniej jednak z kontekstu, w jakim przepis ten został umieszczony, oraz z celów regulacji, której stanowi on część, wynika, że w przypadku gdy obrót w roku obrotowym poprzedzającym wydanie decyzji przez Komisję nie odpowiada pełnemu rokowi normalnej działalności gospodarczej w okresie dwunastu miesięcy i, co za tym idzie, nie stanowi on przydatnej wskazówki co do rzeczywistej sytuacji gospodarczej danego przedsiębiorstwa, a tym samym – co do właściwego wymiaru grzywny, która ma być na nie nałożona, obroty te nie mogą zostać uwzględnione przy ustalaniu pułapu dla grzywny. W tym ostatnim przypadku, który może zaistnieć jedynie wyjątkowo, Komisja jest przy obliczaniu pułapu grzywny zobowiązana odnieść się do ostatniego pełnego roku obrotowego odzwierciedlającego pełny rok normalnej działalności gospodarczej (wyrok z dnia 12 grudnia 2012 r., 1. garantovaná/Komisja, T-392/09, EU:T:2012:674, pkt 86, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym wyrokiem z dnia 15 maja 2014 r., 1. garantovaná/Komisja, C-90/13 P, EU:C:2014:326).

181 W niniejszym przypadku strony są zgodne co do tego, że we wrześniu 2009 r. Hit Groep w odpowiedzi na zadane przez Komisję pytanie wskazała, że zbyła ona Nedri w dniu 17 stycznia 2002 r., a wszystkie inne udziały – w dniu 1 listopada 2004 r. i że z tego względu zaprzestała ona z tym dniem jakiejkolwiek działalności operacyjnej. Hit Groep podała jej poza tym jej obroty za lata 2003 i 2004.

182 Uwzględniając orzecznictwo przypomniane w pkt 179 i 168 powyżej, należy zatem uznać, że Komisja nie dopuściła się błędu, uznając, iż, ze względu na to, że obroty osiągnięte w roku obrotowym 2009 nie stanowią żadnej przydatnej wskazówki co do rzeczywistej sytuacji gospodarczej danego przedsiębiorstwa, w celu obliczenia określonego w art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 1/2003 pułapu 10% należy odnieść się do obrotów osiągniętych w 2003 r., kiedy to miał miejsce ostatni pełny rok normalnej działalności gospodarczej w okresie dwunastu miesięcy.

183 Należy ponadto oddalić twierdzenia skarżącej dotyczące jej statusu spółki holdingowej oraz tego, że fakt utrzymywania przez szereg lat (od 2005 do 2009 r.) względnie ograniczonej rezerwy finansowej i niskiego poziomu obrotów może zostać uznany za normalny sposób prowadzenia działalności przez holding, co miałoby uzasadniać odniesienie do jej obrotów z 2009 r.

184 Twierdzenia te są bowiem sprzeczne z własnymi oświadczeniami złożonymi przez skarżącą w przedmiocie zaprzestania jej działalności operacyjnej w 2004 r., które w rzeczywistości potwierdzają to, że „ostatni pełny rok normalnej działalności gospodarczej" w okresie dwunastu miesięcy miał miejsce właśnie w 2003 r., a nie – w 2009 r.

185 Skarżąca przypomina ponadto, że normalna działalność spółki holdingowej polega na nabywaniu i posiadaniu udziałów, uzyskiwaniu z nich zwrotu oraz ich sprzedaży. Należy zaś stwierdzić, że w 2004 r. sprzedała ona wszystkie swe udziały, a potem ograniczała się, zgodnie z jej własnymi słowami, do utrzymywania ograniczonej rezerwy finansowej i niskiego poziomu obrotów, co nie może stanowić dowodu rozstrzygającego o istnieniu normalnej działalności gospodarczej tej spółki (zob. podobnie ww. w pkt 179 wyrok Britannia Alloys & Chemicals/Komisja, EU:T:2005:428, pkt 48 i nast.; ww. w pkt 178 wyrok Gütermann i Zwicky/Komisja, EU:T:2010:168, pkt 102).

186 Komisja nie naruszyła zatem art. 23 ust. 2 akapit drugi rozporządzenia nr 1/2003 w przyjętej przez Trybunał wykładni.

187 Wynika z tego, że odnosząc się przy obliczaniu określonego w art. 23 ust. 2 rozporządzenia nr 1/2003 pułapu 10% do roku obrotowego 2003 r. Komisja nie naruszyła ani zasady proporcjonalności, ani zasady dobrej administracji, uwzględniając, do czego była zobowiązana, ostatni pełny rok normalnej działalności gospodarczej skarżącej w okresie dwunastu miesięcy.

188 W związku z tym część pierwszą zarzutu czwartego należy oddalić.

W przedmiocie części drugiej, opartej na tym, że Hit Groep powinna była zostać objęta obniżeniem przyznanym Nedri na podstawie komunikatu w sprawie współpracy

– Argumenty stron

189 Hit Groep twierdzi w istocie, że, ze względu na to, iż jest ona jedynie solidarnie odpowiedzialna za zapłatę grzywny nałożonej na jej dawną spółkę zależną z tytułu uczestnictwa tej spółki w naruszeniu, należy automatycznie zastosować do niej obniżenie kwoty grzywny przyznane Nedri w ramach łagodzenia sankcji, czego błędnie jej zdaniem odmówiła Komisja. Bez znaczenia jest tutaj przeprowadzona w międzyczasie sprzedaż Nedri, tym bardziej że sprzedaż ta nie ma zresztą żadnych konsekwencji dla ponoszonej przez nią odpowiedzialności solidarnej.

190 Podnosi ona, że skoro ustalenie jej odpowiedzialności solidarnej opiera się na pojęciu przedsiębiorstwa i że ponosi ona tę odpowiedzialność ze względu na fakt posiadania wszystkich udziałów w Nedri, w ten sam sposób należy określić sposób dalszego postępowania w kwestii konsekwencji, jakie ma ta odpowiedzialność dla ustalenia kwoty grzywny. Podważa ona w tym względzie zastosowaną przez Komisję argumentację, zgodnie z którą takie podejście byłoby niezgodne z logiką komunikatu w sprawie współpracy i twierdzi, że, wbrew temu, co podnosi Komisja, nie jest ona dla potrzeb ustalania kwoty grzywny „innym przedsiębiorstwem".

191 Twierdzi ona ponadto, że Komisja nie może powoływać się na orzecznictwo wywiedzione z wyroku z dnia 30 września 2009 r., Hoechst/Komisja (T-161/05, Zb.Orz., EU:T:2009:366), które dotyczy przypadku, który nie jest porównywalny z jej własnym.

192 W niniejszym przypadku bowiem naruszenie nie zostało popełnione kolejno przez nią i Nedri, lecz dopuściła się go wyłącznie Nedri w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r.

193 Hit Groep uważa ponadto, że nie można jej zarzucać tego, iż nie wystąpiła ona z wnioskiem o złagodzenie sankcji, gdyż nie wiedziała ona o niczym i, efektem tego, nie posiadała żadnych istotnych informacji.

194 Bez znaczenia jest w tym względzie okoliczność, że dzięki skierowanym przez Komisję żądaniom udzielenia informacji mogła ona wiedzieć o rozpatrywanym postępowaniu w latach 2003 i 2004, gdyż zbyła ona Nedri w 2002 r. i od tego momentu nie miała dostępu do żadnych informacji.

195 Komisja nie podziela tej argumentacji.

– Ocena Sądu

196 Z orzecznictwa wynika, że jedynie przedsiębiorstwu, które współpracowało z Komisją na podstawie komunikatu w sprawie współpracy, może zostać przyznana, zgodnie z tym komunikatem, obniżka grzywny, która to grzywna zostałaby nałożona w braku owej współpracy. Obniżką tą nie może zostać objęta spółka, która przez część czasu trwania danego naruszenia była częścią podmiotu gospodarczego, jaki stanowi przedsiębiorstwo, ale nie była już jego częścią w chwili, gdy współpracował on z Komisją. W świetle celu, którego realizacji służy komunikat w sprawie współpracy, polegającego na wspieraniu wykrywania zachowań sprzecznych z prawem Unii dotyczącym konkurencji, i w trosce o zapewnienie skutecznego stosowania tego prawa nic nie usprawiedliwia bowiem rozszerzania zakresu zastosowania obniżki grzywny przyznanej przedsiębiorstwu ze względu na jego współpracę z Komisją na inne przedsiębiorstwo, które samo nie przyczyniło się do wykrycia danego naruszenia, mimo iż w przeszłości kontrolowało sektor działalności, którego naruszenie to dotyczyło (zob. podobnie wyrok z dnia 30 kwietnia 2014 r., FLSmidth/Komisja, C-238/12 P, Zb.Orz., EU:C:2014:284, pkt 83, 85; ww. w pkt 191 wyrok Hoechst/Komisja, EU:T:2009:366, pkt 76).

197 W niniejszym przypadku Hit Groep, w momencie gdy Nedri zwróciła się o zastosowanie wobec niej łagodniejszych sankcji przewidzianych w komunikacie o współpracy, nie kontrolowała już tej spółki zależnej i nie przyczyniła się w żaden sposób do odkrycia naruszenia. Sama skarżąca wyjaśnia zaś, że nie informowano jej o niczym i że w związku z tym nie posiadała ona żadnych istotnych informacji, które mogłaby przekazać Komisji.

198 Nie można zatem zastosować wobec niej przyznanej Nedri obniżki kwoty grzywny.

199 Ponadto należy przypomnieć, że Hit Groep słusznie została uznana za odpowiedzialną (zob. pkt 119, 147 powyżej) za naruszenie, jakiego dopuszczono się w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. ze względu na decydujący wpływ wywierany przez nią na jej spółkę zależną, jak wynika to z art. 1 pkt 9 lit. b) zaskarżonej decyzji. Te dwie spółki, stanowiące w rozumieniu prawa konkurencji jedno i to samo przedsiębiorstwo, zostały następnie uznane za solidarnie odpowiedzialne za zapłatę części nałożonej na nie grzywny.

200 Przedstawiona przez Hit Groep argumentacja, zgodnie z którą to tylko Nedri dopuściła się naruszenia, a ona sama podnosi jedynie solidarną odpowiedzialność za zapłatę grzywny, wynika zatem z błędnego zrozumienia zaskarżonej decyzji.

201 Należy zatem oddalić część drugą czwartego zarzutu.

W przedmiocie części trzeciej zarzutu czwartego, opartej, po pierwsze, na tym, że, uznana za solidarnie odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na Nedri, Hit Groep powinna była zostać zobowiązana na zasadzie prorata temporis do zapłaty jedynie części kwoty grzywny nałożonej na Nedri i, po drugie, na tym, że Komisja błędnie dokonała odrębnego obliczenia kwoty grzywny nałożonej na Hit Groep, oraz w przedmiocie części czwartej zarzutu czwartego, opartej na naruszeniu zasad proporcjonalności i równości traktowania

– Argumenty stron

202 Hit Groep podnosi w istocie, że przyjęto jej odpowiedzialność tylko ze względu na to, iż była ona spółką dominującą Nedri, a nie – na podstawie naruszenia art. 101 TFUE, którego miałaby się dopuścić ona sama. Stoi ona na stanowisku, że z zaskarżonej decyzji w istocie wynika, iż Komisja ograniczyła się do uznania jej za odpowiedzialną za zapłatę grzywny nałożonej na Nedri w odniesieniu do okresu od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r.

203 Hit Groep twierdzi, że w sprzeczności z tą oceną pozostaje fakt, iż nałożono na nią grzywnę w kwocie wyższej niż kwota grzywny nałożonej na Nedri, gdyż zgodnie z wyrokiem z dnia 24 marca 2011 r., Tomkins/Komisja (T-382/06, Zb.Orz., EU:T:2011:112) jej odpowiedzialność nie może przekraczać odpowiedzialności ponoszonej przez jej spółkę zależną.

204 Zdaniem skarżącej powinna on była zostać bowiem obciążona na zasadzie odpowiedzialności solidarnej i prorata temporis zapłatą 48/280 grzywny nałożonej na Nedri. Takie proporcjonalne obliczenie byłoby bowiem zgodne z orzecznictwem (ww. w pkt 126 wyrok Akzo Nobel i in./Komisja, EU:C:2009:536). Nałożona na nią grzywna jest zatem nieproporcjonalna.

205 Skarżąca wyjaśnia, że Komisja niewątpliwie opiera swe stanowisko na różnych wyrokach Trybunału i Sądu (wyroki: z dnia 16 listopada 2000 r., Stora Kopparbergs Bergslags/Komisja, C-286/98 P, Rec, EU:C:2000:630; Cascades/Komisja, C-279/98 P, Rec, EU:C:2000:626; z dnia 17 grudnia 1991 r., Enichem Anic/Komisja, T-6/89, Rec, EU:T:1991:74; ww. w pkt 151 wyrok HFB i in./Komisja, EU:T:2002:70), lecz jej zdaniem orzecznictwo to jest pozbawione znaczenia, gdyż we wszystkich tych sprawach, w odróżnieniu od jej własnej sytuacji, spółka dominująca była współsprawcą naruszenia.

206 Hit Groep podnosi zresztą w istocie, że zastosowanie pułapu 10% obrotów nie wystarcza do uczynienia w niniejszym przypadku kwoty grzywny proporcjonalną i że po zastosowaniu tego pułapu należało jeszcze uwzględnić okres ponoszenia przez nią odpowiedzialności osobistej. Wyjaśnia ona w tym względzie, że w wyroku z dnia 3 marca 2011 r., Siemens i VA Tech Transmission & Distribution/Komisja (od T-122/07 do T-124/07, Zb.Orz., EU:T:2011:70), zostało potwierdzone, iż obliczanie kwoty grzywny nie kończy się wraz z zastosowaniem pułapu 10% i że na tym etapie na Komisji ciąży nadal obowiązek ocenienia ostatecznej kwoty nałożonych grzywien z punktu widzenia zasady proporcjonalności.

207 Hit Groep podnosi, że nałożona na nią grzywna związana z trwającym cztery lata naruszeniem jest w istocie o 27% wyższa od grzywny nałożonej na Nedri, w odniesieniu do której przyjęto okres naruszenia trwający 18 lat i 8 miesięcy.

208 Jej zdaniem zaś samo zastosowanie pułapu 10% nie wystarczy do zaradzenia dyskryminacji, do jakiej doszło pomiędzy nią a Nedri.

209 Komisja mogła zastosować tę korektę w ramach oceny zdolności płatniczej Hit Groep, lecz oprócz tej możliwości instytucja ta mogła jeszcze zaradzić temu problemowi, stosując zasady proporcjonalności i zasady równości traktowania.

210 Komisja nie podziela tej argumentacji.

– Ocena Sądu

211 Po pierwsze, Hit Groep została słusznie uznana za odpowiedzialną za naruszenie, jakiego dopuszczono się w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r. ze względu na decydujący wpływ wywierany przez nią na jej spółkę zależną, jak wynika to z art. 1 pkt 9 lit. b) zaskarżonej decyzji. Te dwie spółki, stanowiące w rozumieniu prawa konkurencji jedno i to samo przedsiębiorstwo, zostały następnie uznane za solidarnie odpowiedzialne za zapłatę grzywny w kwocie 5 056 500 EUR, Hit Groep została zaś ze swej strony skazana na grzywnę w kwocie 1 877 500 EUR.

212 Z przedstawionych w pkt 146 i 187 powyżej powodów należy oddalić podniesioną przez Hit Groep i wynikającą z błędnego zrozumienia zaskarżonej decyzji argumentację, zgodnie z którą to tylko Nedri dopuściła się naruszenia, a ona sama podnosi jedynie solidarną odpowiedzialność za zapłatę grzywny.

213 Po drugie, rozstrzygnięto już niewątpliwie, że w sytuacji gdy spółka dominująca nie uczestniczyła fizycznie w kartelu i gdy jej odpowiedzialność jest oparta wyłącznie na uczestnictwie w kartelu jej spółki zależnej, odpowiedzialność spółki dominującej jest jedynie pochodną odpowiedzialności spółki zależnej, ma akcesoryjny względem niej charakter i jest od niej uzależniona, i stąd nie może wykraczać poza odpowiedzialność tej spółki zależnej (ww. w pkt 203 wyrok Tomkins/Komisja, EU:T:2011:112, pkt 38, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym wyrokiem z dnia 22 stycznia 2013 r., Komisja/Tomkins, C-286/11 P, Zb.Orz., EU:C:2013:29, pkt 39).

214 Niemniej jednak to orzecznictwo – w sytuacji gdy dwie odrębne osoby prawne, takie jak spółka zależna i spółka dominująca, nie stanowią już w chwili wydania decyzji nakładającej na nie grzywnę jednego przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 101 TFUE – nie stoi na przeszkodzie uwzględnieniu przy obliczaniu kwoty grzywny czynników swoistych dla każdej z tych dwóch odrębnych osób prawnych.

215 Tak więc w przypadku, gdy dwie odrębne osoby prawne, takie jak spółka zależna i spółka dominująca, nie stanowią już w chwili wydania decyzji nakładającej na nie grzywnę za naruszenie reguł konkurencji jednego przedsiębiorstwa w rozumieniu art. 101 TFUE, każda z tych dwóch spółek ma prawo domagać się, by wynoszący 10% obrotu pułap został zastosowany wobec każdej z nich indywidualnie (wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., Kendrion/Komisja, C-50/12 P, Zb.Orz., EU:C:2013:771, pkt 57).

216 To samo dotyczy ewentualnej możliwości skorzystania ze złagodzenia sankcji, czego nie może domagać się spółka, która przez część czasu trwania danego naruszenia była częścią podmiotu gospodarczego, jaki stanowi przedsiębiorstwo, ale nie była już jego częścią w chwili, gdy współpracował on z Komisją (zobacz orzecznictwo przypomniane w pkt 196 powyżej).

217 Po trzecie, stwierdzić należy, że w niniejszym przypadku Komisja najpierw ustaliła kwotę podstawową grzywny (sekcja 19.1 zaskarżonej decyzji). W ramach tej operacji uznała ona, że w zakresie dotyczącym Nedri i Hit Groep należy przyjąć dwa odrębne okresy naruszenia (odpowiednio 18 lat i 8 miesięcy oraz 4 lata) (motyw 956 zaskarżonej decyzji).

218 Na tej podstawie uznała ona, że kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Nedri, wynosi 113 000 000 EUR, a kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Hit Groep – 29 000 000 EUR (motyw 963 zaskarżonej decyzji w wersji wynikającej z pierwszej decyzji zmieniającej).

219 W braku okoliczności obciążających lub łagodzących uznała ona następnie, że kwoty grzywien, jakie należy nałożyć, wynoszą odpowiednio 113 000 000 EUR w przypadku Nedri oraz 29 000 000 EUR w przypadku Hit Groep (motyw 1057 zaskarżonej decyzji w wersji wynikającej z pierwszej decyzji zmieniającej).

220 Następnie zastosowała ona prawidłowo pułap 10% obrotów każdego z tych dwóch przedsiębiorstw (motyw 1060 zaskarżonej decyzji; zob. również orzecznictwo przypomniane w pkt 215 powyżej).

221 W efekcie tego uznała ona zaś, że kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Nedri, wynosi 6 742 000 EUR (czyli 10% obrotów Nedri w 2009 r.), a kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Hit Groep – 6 934 000 EUR, czyli 10% obrotów Nedri w 2003 r. (motyw 1071 zaskarżonej decyzji w wersji wynikającej z pierwszej decyzji zmieniającej).

222 Następnie prawidłowo obniżyła ona z tytułu współpracy kwotę grzywny Nedri o 25%, która to obniżka nie mogła zostać przyznana skarżącej (motyw 1087 zaskarżonej decyzji; zob. również orzecznictwo przypomniane w pkt 196 powyżej).

223 Na tej podstawie uznała ona, że kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Nedri, wynosi 5 056 000 EUR, a kwota grzywny, jaką należy nałożyć na Hit Groep – 6 934 000 EUR (motyw 1057 zaskarżonej decyzji), a Hit Groep i Nedri są solidarnie odpowiedzialne za zapłatę tej pierwszej grzywny, czyli kwoty 5 056 000 EUR (art. 2 zaskarżonej decyzji).

224 Hit Groep twierdzi w istocie, że kwota nałożonej na nią grzywny, wyższa od tej, na którą została skazana Nedri, nie odzwierciedla prawidłowo przyjętego odpowiednio w odniesieniu do nich czasu trwania naruszenia, czyli 18 lat i 8 miesięcy w przypadku Nedri oraz jedynie 4 lata w przypadku Hit Groep.

225 Należy jednak wziąć pod uwagę to, że ostateczna kwota nałożonych na te dwie spółki grzywien wynika, po pierwsze, z zastosowania pułapu 10% ich obrotów (ww. w pkt 215 wyrok Kendrion/Komisja, EU:C:2013:771, pkt 57, 58) oraz, po drugie, z obniżenia kwoty grzywny przyznanym Nedri z tytułu współpracy.

226 Przed zastosowaniem tego pułapu kwota grzywny, jaką należało nałożyć na każdą z tych dwóch spółek, uwzględniała należycie ich odpowiednie okresy odpowiedzialności, a także słusznie przyjęte odmienne lata odniesienia dla obrotów, do jakich należało się odnieść przy stosowaniu pułapu 10%.

227 Komisja nie naruszyła zatem zasady równości traktowania, gdyż należycie uwzględniła różnice istniejące pomiędzy sytuacjami, w których znajdowały się odpowiednio te dwie spółki (zob. podobnie ww. w pkt 176 wyrok Dansk Rørindustri i in./Komisja, EU:C:2005:408, pkt 321–323).

228 W zakresie dotyczącym naruszenia zasady proporcjonalności należy uznać, że, poza tym, iż Komisja uwzględniła odpowiednie czasy trwania naruszenia w przypadku każdej ze spółek w taki sposób, aby zapewnić proporcjonalny charakter nałożonej na każdą z nich kary, naruszenie to nie może wynikać jedynie ze stwierdzenia różnicy pomiędzy ostatecznymi kwotami nałożonych na te dwie spółki grzywien (zob. podobnie wyrok z dnia 4 lipca 2006 r., Hoek Loos/Komisja, T-304/02, Zb.Orz., EU:T:2006:184, pkt 85, 86).

229 Należy zatem oddalić trzecią i czwartą część zarzutu czwartego i, co za tym idzie, zarzut czwarty w całości.

W przedmiocie przedstawionego tytułem ewentualnym zarzutu piątego, opartego na przekroczeniu przez Komisję rozsądnego terminu

Argumenty stron

230 Hit Groep podnosi, że przestrzeganie w trakcie postępowań administracyjnych rozsądnego terminu stanowi ogólną zasadę prawa.

231 Dodaje ona, że przekroczenie tego rozsądnego terminu może prowadzić do stwierdzenia nieważności ostatecznej decyzji, a także, że, nawet w sytuacji gdy to stwierdzenie nieważności jest wykluczone, można, zgodnie z zasadą sprawiedliwości, obniżyć kwotę grzywny i uzyskać godziwą rekompensatę za przekroczenie tego terminu.

232 Hit Groep przypomina, że rozsądny charakter terminu należy oceniać na podstawie okoliczności danego przypadku, biorąc w szczególności pod uwagę jego kontekst, zachowanie się stron w trakcie postępowania, złożoność sprawy oraz interes, jaki mają strony postępowania w jej rozstrzygnięciu. Przypomina ona również, że początkiem biegu terminu jest data pierwszej czynności dochodzeniowej Komisji, która ma znaczący wpływ na sytuację przedsiębiorstw, których dochodzenie to dotyczyło. Należy również uwzględnić przeciętny czas trwania postępowania w podobnych sprawach.

233 W niniejszym przypadku zaś pomiędzy kontrolami, które przeprowadzono we wrześniu 2002 r., a wydaniem ostatecznej decyzji w czerwcu 2010 r. upłynęły 94 miesiące. Hit Groep stoi na stanowisku, że termin ten nie jest rozsądny, tym bardziej że w rozpatrywanej sprawie zostały złożone wnioski o złagodzenie sankcji, które umożliwiły Komisji dowiedzenie naruszenia. Ponadto przyjęte przez Hit Groep podejście w żaden sposób nie mogło się przełożyć na opóźnienia w postępowaniu. Komisja nie przyznała zaś żadnego obniżenia kwoty grzywny ze względu na przekroczenie rozsądnego terminu. Hit Groep zwraca się więc do Sądu o przyznanie jej takiego obniżenia w uznanym przez Sąd za stosowny wymiarze.

234 Wreszcie Hit Groep twierdzi, że to nie do niej należy wykazanie, iż doszło do naruszenia jej praw do obrony, gdyż wymóg ten dotyczy jedynie stwierdzenia nieważności zaskarżonej decyzji, ona zaś zwróciła się jedynie o obniżenie kwoty grzywny ze względu na przekroczenie rozsądnego terminu.

235 Tak samo jej zdaniem to nie do niej należy podniesienie szczególnych okoliczności sprawy uzasadniających obniżenie kwoty grzywny – ewentualnie aż do zera – ze względu na to, iż przekroczenie rozsądnego terminu stanowi samo w sobie naruszenie art. 6 ust. 1 europejskiej Konwencji o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności, sporządzonej w Rzymie dnia 4 listopada 1950 r., a także art. 41 ust. 1 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej. Nie chodzi tu o obniżkę dodatkową w stosunku do tej już przyznanej przez Komisję. To do tej instytucji należy zatem wykazanie istnienia szczególnych okoliczności mogących uzasadniać przekroczenie w niniejszym przypadku rozsądnego terminu.

236 Wreszcie Hit Groep zauważa, że przy porównywalnym czasie trwania postępowań administracyjnych we wcześniej rozpatrywanych przez Komisję sprawach instytucja ta z własnej inicjatywy obniżyła kwotę grzywny.

237 Komisja nie podziela tej argumentacji.

Ocena Sądu

– Przypomnienie obowiązujących zasad

238 Po pierwsze, przestrzeganie rozsądnego terminu w postępowaniach administracyjnych z zakresu wspólnotowej polityki konkurencji stanowi ogólną zasadę prawa Unii, której poszanowanie zapewnia sąd Unii (zob. wyrok z dnia 19 grudnia 2012 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, C-452/11 P, EU:C:2012:829, pkt 97 i przytoczone tam orzecznictwo).

239 Zasada, zgodnie z którą postępowanie administracyjne powinno zostać zakończone w rozsądnym terminie, została potwierdzona w art. 41 ust. 2 Karty praw podstawowych Unii Europejskiej, zgodnie z którym „każdy ma prawo do bezstronnego i sprawiedliwego rozpatrzenia swojej sprawy w rozsądnym terminie przez instytucje, organy i jednostki organizacyjne Unii" (wyrok z dnia 5 czerwca 2012 r., Imperial Chemical Industries/Komisja, T-214/06, Zb.Orz., EU:T:2012:275, pkt 284).

240 Po drugie, rozsądny charakter czasu trwania postępowania należy oceniać w zależności od okoliczności właściwych dla każdej sprawy, a w szczególności w zależności od jej kontekstu, zachowania się stron podczas postępowania, znaczenia, jakie ma sprawa dla biorących w niej udział przedsiębiorstw oraz w zależności od stopnia jej złożoności (zob. podobnie ww. w pkt 131 wyrok Limburgse Vinyl Maatschappij i in./Komisja, EU:T:1999:80, pkt 126), a także, w odpowiednim przypadku, w zależności od tego, jakich informacji czy też uzasadnień ma dostarczyć Komisja w odniesieniu do dokonanych przez nią w trakcie postępowania administracyjnego czynności dochodzeniowych.

241 Po trzecie, Trybunał orzekł w szczególności, że postępowanie administracyjne może obejmować badanie w dwóch następujących po sobie stadiach, z których każde kieruje się własną wewnętrzną logiką. Pierwsze stadium, które trwa do chwili przedstawienia zarzutów, rozpoczyna się w dniu, w którym Komisja, korzystając z przyznanych jej przez prawodawcę Unii uprawnień, podejmuje działania związane z zarzutem popełnienia naruszenia; stadium to powinno umożliwić Komisji zajęcie stanowiska co do dalszego przebiegu postępowania. Drugie stadium trwa natomiast od momentu przedstawienia zarzutów do wydania ostatecznej decyzji. Powinno ono umożliwić Komisji wydanie ostatecznego rozstrzygnięcia w przedmiocie zarzucanego naruszenia (wyrok z dnia 21 września 2006 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, C-105/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:592, pkt 38).

242 Po czwarte, z orzecznictwa wynika, że naruszenie zasady rozsądnego terminu może pociągnąć za sobą dwojakiego rodzaju konsekwencje.

243 Po pierwsze, w sytuacji, gdy przekroczenie rozsądnego terminu miało wpływ na wynik postępowania, takie naruszenie może pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji (zob. podobnie wyrok z dnia 21 września 2006 r., Technische Unie/Komisja, C-113/04 P, Zb.Orz., EU:C:2006:593, pkt 48 i przytoczone tam orzecznictwo).

244 Należy wyjaśnić, że w odniesieniu do zastosowania reguł konkurencji przekroczenie rozsądnego terminu może stanowić przyczynę stwierdzenia nieważności tylko w przypadku decyzji stwierdzającej naruszenia, o ile zostało ustalone, że brak poszanowania tej zasady naruszył prawo do obrony zainteresowanych przedsiębiorstw. Z wyjątkiem tej szczególnej sytuacji nieprzestrzeganie obowiązku orzekania w rozsądnym terminie pozostaje bez wpływu na ważność postępowania administracyjnego na podstawie rozporządzenia nr 1/2003 (zob. wyrok z dnia 16 grudnia 2003 r., Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, T-5/00 i T-6/00, Rec, EU:T:2003:342, pkt 74 i przytoczone tam orzecznictwo, utrzymany w tej kwestii w mocy w postępowaniu odwoławczym ww. w pkt 241 wyrokiem Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, EU:C:2006:592, pkt 42, 43).

245 Ponieważ jednak poszanowanie prawa do obrony – zasady, której podstawowy charakter wielokrotnie został podkreślony w orzecznictwie Trybunału (zob. w szczególności wyrok z dnia 9 listopada 1983 r., Nederlandsche Banden-Industrie-Michelin/Komisja, 322/81, Rec, EU:C:1983:313, pkt 7) – posiada w postępowaniu takim jak w rozpatrywanym przypadku pierwszorzędne znaczenie, nie należy dopuścić, aby korzystanie z tego prawa zostało w sposób nieodwracalny udaremnione z uwagi na nadmiernie długi czas trwania etapu dochodzenia oraz aby taki czas trwania utrudniał dostarczenie dowodów mających zaprzeczyć istnieniu zachowań mogących prowadzić do pociągnięcia zainteresowanych przedsiębiorstw do odpowiedzialności. Z tego względu badanie ewentualnej przeszkody w wykonywaniu prawa do obrony nie może ograniczać się jedynie do etapu, na którym w pełni można korzystać z tego prawa, a mianowicie do drugiego etapu postępowania

administracyjnego. Ocena źródła ewentualnego osłabienia skuteczności prawa do obrony powinna rozciągać się na całość tego postępowania poprzez odniesienie się do całkowitego czasu jego trwania (ww. w pkt 241 wyrok Nederlandse Federatieve Vereniging voor de Groothandel op Elektrotechnisch Gebied/Komisja, EU:C:2006:592, pkt 50).

246 Z drugiej strony, w sytuacji gdy przekroczenie rozsądnego terminu pozostaje bez wpływu na wynik postępowania, Sąd w ramach przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania może ustanowić odpowiednie zadośćuczynienie za dopuszczenie się takiego naruszenia wynikającego z przekroczenia rozsądnego terminu postępowania administracyjnego, obniżając w odpowiednim przypadku kwotę nałożonej grzywny (zob. podobnie ww. w pkt 243 wyrok Technische Unie/Komisja, EU:C:2006:593, pkt 202–204; wyrok z dnia 16 czerwca 2011 r., Heineken Nederland i Heineken/Komisja, T-240/07, Zb.Orz., EU:T:2011:284, pkt 429, 434, utrzymany w mocy w postępowaniu odwoławczym ww. w pkt 238 wyrokiem Heineken Nederland i Heineken/Komisja, EU:C:2012:829, pkt 100).

– Ocena niniejszego przypadku

247 Z powyższego wynika, że aby długotrwałość postępowania administracyjnego mogła pociągnąć za sobą stwierdzenie nieważności zaskarżonej decyzji czy też obniżenie kwoty grzywny, czas trwania tego postępowania winien zostać uznany za nadmiernie przewlekły.

248 Rozpatrywane w niniejszym przypadku postępowanie administracyjne dzieliło się na cztery następujące po sobie etapy.

249 Pierwszy z nich rozpoczął się w dniu 9 stycznia 2002 r. wraz z podaniem przez Bundeskartellamt do wiadomości Komisji ww. w pkt 26 dokumentów, a zakończył się w dniu 30 września 2008 r. wydaniem pisma w sprawie przedstawienia zarzutów.

250 W ten sposób rozpoczął się drugi etap postępowania (zob. pkt 37–42 powyżej), który zakończył się wraz z wydaniem początkowej decyzji w dniu 30 czerwca 2010 r.

251 Po wpłynięciu pierwszej serii skarg (przypomnianych w pkt 10 powyżej) Komisja w dniu 30 września 2010 r. przyjęła pierwszą decyzję zmieniającą (zob. pkt 4 powyżej), aby naprawić różnego rodzaju błędy, jakich dopuściła się w decyzji początkowej, kończąc w ten sposób trzeci etap postępowania administracyjnego.

252 Wreszcie czwarty etap tego postępowania został zakończony w dniu 4 kwietnia 2011 r. wraz z wydaniem przez Komisję drugiej decyzji zmieniającej, której przyznała ona obniżkę nałożonej grzywny spółkom ArcelorMittal, ArcelorMittal Verderio, ArcelorMittal Fontaine i ArcelorMittal Wire France oraz SLM i Ori Martin (zob. pkt 6 powyżej).

253 Na wstępie należy podnieść, że podniesiony przez skarżącą zarzut dotyczy jedynie dwóch pierwszych etapów postępowania administracyjnego.

254 W dniu 17 grudnia 2013 r. w ramach środków organizacji postępowania przewidzianych w art. 64 regulaminu postępowania przed Sądem z dnia 2 maja 1991 r. Sąd zadał Komisji pytania na piśmie celem uzyskania szczegółowego opisu starań, jakich dołożyła ona w trakcie kontroli przeprowadzonych w dniach 19 i 20 września 2002 r. oraz aż do dnia wydania decyzji początkowej.

255 Komisja uczyniła zadość temu obowiązkowi w piśmie, które wpłynęło do sekretariatu Sądu w dniu 6 lutego 2014 r.

256 W dniu 7 lutego 2014 r. sekretariat Sądu przekazał skarżącej kopię odpowiedzi udzielonej przez Komisję.

257 W tej odpowiedzi Komisja w szczegółowy i przekonujący sposób przedstawiła obowiązki, którym uczyniła zadość w trakcie postępowania administracyjnego, oraz powody, dla których postępowanie to trwało od 2002 do 2010 r.

258 Ten czas trwania postępowania administracyjnego można wytłumaczyć szeregiem różnego rodzaju czynników.

259 W tym zakresie należy uwzględnić okres funkcjonowania kartelu (ponad 18 lat), jego szczególnie szeroki zasięg geograficzny (kartel ten dotyczył większości krajów członkowskich), organizację kartelu w czasie i przestrzeni (różnego rodzaju kluby opisane w pkt 46–58), liczbę spotkań, jakie odbyły się w ramach różnego rodzaju klubów (ponad 500), liczbę przedsiębiorstw, których kartel dotyczył (17), liczbę złożonych wniosków o złagodzenie sankcji (zob. pkt 27, 32 i nast.) oraz szczególnie znaczącą liczbę sporządzonych w kilku językach dokumentów dostarczonych i uzyskanych w trakcie kontroli, które Komisja musiała przeanalizować; należy również uwzględnić różne żądania udzielenia informacji, jakie Komisja musiała skierować do szeregu przedsiębiorstw w miarę tego, jak zmieniała się jej wiedza o kartelu (zob. pkt 29 i nast., pkt 42 i nast. powyżej), liczbę adresatów pisma w sprawie przedstawienia zarzutów (ponad 40), liczbę języków postępowania (8), a także różnego rodzaju wnioski dotyczące zdolności płatniczej (14).

260 Na podstawie dostarczonych przez Komisję informacji, które świadczą o szczególnej złożoności niniejszej sprawy, Sąd wyciąga wniosek, że, pomimo szczególnej długotrwałości dwóch pierwszych etapów postępowania, nie można uznać go za nadmiernie przewlekłe. Komisja nie przekroczyła zatem rozsądnego terminu, a zarzut piąty należy oddalić.

W przedmiocie przedstawionego przez Hit Groep w replice zarzutu szóstego, opartego na tym, że Komisja oparła się przy obliczaniu kwoty grzywny na niewłaściwym okresie referencyjnym

Argumenty stron

261 Hit Groep podnosi, że dopiero w pkt 23–25 odpowiedzi na skargę Komisja po raz pierwszy w wyczerpujący i szczegółowy sposób wyjaśniła to, jak obliczyła kwotę nałożonej na nią grzywny.

262 Zdaniem skarżącej sposób obliczenia tej grzywny nie wynika ani z pisma w sprawie przedstawienia zarzutów, ani z zaskarżonej decyzji.

263 Hit Groep podnosi, że kwota podstawowa, na której oparła się Komisja przy obliczaniu kwoty nałożonej na nią następnie grzywny, wynosi 30 584 561 EUR. Z przypisu do pkt 25 odpowiedzi na skargę wynika ponadto, że kwota ta odpowiada wartości towarów sprzedanych w okresie między dniem 9 stycznia 1996 r. a dniem 19 września 2002 r.

264 W przypisie tym wyjaśniono:

„Chodzi tu o wartość towarów sprzedanych w okresie między dniem 9.1.1996 r. a dniem 19.9.2002 r. Komisja określiła wartość tych towarów dla każdego z pięciu etapów funkcjonowania kartelu (od 1.1.1984 r. do 31.12.1985 r.; od 1.1.1986 r. do 14.12.1992 r.; od 15.12.1992 r. do 31.12.1993 r.; od 1.1.1994 r. do 8.1.1996 r.; od 9.1.1996 r. do 19.9.2002 r.), a następnie przemnożyła ją przez mnożnik odpowiadający czasowi trwania. W trosce o przejrzystość Komisja przedstawiła te wartości sprzedaży w tabeli dołączonej do motywu 935 decyzji zmieniającej”.

265 Hit Groep dodaje, że tabela została dołączona do motywu 935 zaskarżonej decyzji, ale Komisja nie zawarła tam jej nazwy.

266 W związku tym twierdzi ona, że wyjaśnienia te pojawiły się po raz pierwszy w odpowiedzi na skargę.

267 Przypomina ona zaś, że została uznana za solidarnie odpowiedzialną za naruszenie, jakiego dopuściła się Nedri w okresie od dnia 1 stycznia 1998 r. do dnia 17 stycznia 2002 r., podczas gdy Komisja oparła się, celem ustalenia wartości sprzedaży dokonanej przez Nedri, na okresie od dnia 9 stycznia 1996 r. do dnia 19 września 2002 r.

268 W związku z tym skarżąca uważa, że nałożona na nią grzywna odnosi się do okresu znacznie dłuższego niż ten, w odniesieniu do którego przyjęto jej odpowiedzialność.

269 Jej zdaniem zaś przy obliczaniu kwoty grzywny nałożonej na przedsiębiorstwo należy uwzględnić liczbę lat, w odniesieniu do których przyjęto jego odpowiedzialność.

270 Wreszcie Hit Groep dodaje, że z motywu 5 drugiej decyzji zmieniającej wynika, że Komisja przyjmuje odpowiedzialność spółek dominujących „jedynie w odniesieniu do tej części grzywny, która odpowiada okresowi, w którym spółka dominująca tworzyła z danymi spółkami zależnymi jedno przedsiębiorstwo", a nałożona na nią grzywna jest znaczniejsza od tej nałożonej na Nedri.

271 Komisja nie podziela tej argumentacji.

Ocena Sądu

272 Pismami z dnia 6 maja i 26 lipca 2011 r. Hit Groep zwróciła się do Sądu o możliwość uzupełnienia swych zarzutów w następstwie zapoznania się przez nią z mającymi jej zdaniem związek ze sposobem obliczania grzywny informacjami przedstawionymi po raz pierwszy w odpowiedzi Komisji na skargę.

273 Pismo z dnia 6 maja 2011 r. pochodzi z okresu wyznaczonego jej na przedstawienie repliki, który kończył się w dniu 17 maja 2011 r.

274 Komisja twierdzi zaś w istocie, że te informacje były już dostępne zarówno w decyzji początkowej (motywy 927 i nast.), jak i w pierwszej decyzji zmieniającej (motywy 930, 932 oraz załączona do niej tabela), a ten nowy zarzut jest w związku z tym niedopuszczalny.

275 Z jednej strony należy podnieść, że motywy 930, 932 i 933 zaskarżonej decyzji brzmią następująco:

„(930) Zgodnie z przedstawionymi uwagami dotyczącymi okresu zaangażowania w naruszenie (zobacz rozdziały VI i VII), w przypadku DWK ostatnim pełnym rokiem obrotowym uczestnictwa w kartelu jest 2000 r., a w przypadku wszystkich innych DWK adresatów niniejszej decyzji – 2001 r.

[…]

(932) Sektor geograficzny, którego dotyczy naruszenie, zmieniał się dwukrotnie. Od 1984 do 1995 r. (okres klubu zuryskiego) obejmowało ono Niemcy, Francję, Włochy, Niderlandy, Belgię, Luksemburg, Hiszpanię i Austrię. Począwszy od 1992 r. (w ramach porozumień klubu España) obejmowało ono również Portugalię. W latach 1996–2002 (okres kryzysu klubu zuryskiego, kiedy przygotowywane były ustalenia klubu Europa w dziedzinie kwot, okres klubu Europa i okres ekspansji) naruszenie pod względem geograficznym obejmowało te same kraje, co w czasach klubu zuryskiego, w tym także Portugalię, a także Danię, Szwecję, Finlandię i Norwegię (zobacz sekcje 9.1.1–9.1.5). Zostało to uwzględnione w wartości sprzedaży, z wyłączeniem sprzedaży dokonanej w Portugalii przed dniem 15 grudnia 1992 r. oraz w Danii, Szwecji, Finlandii i Norwegii przed dniem 9 stycznia 1996 r.

(933) Komisja stwierdza ponadto, że nie można uwzględnić wartości sprzedaży w Hiszpanii, Austrii, Szwecji, Finlandii i Norwegii w odniesieniu do całego czasu trwania naruszenia, skoro Hiszpania przystąpiła do WE dopiero w dniu 1 stycznia 1986 r., a porozumienie EOG weszło w życie dopiero wraz z dniem 1 stycznia 1994 r. Sprzedaż dokonana w tym kraju odpowiednio przed dniem 1 stycznia 1986 r. oraz przed dniem 1 stycznia 1994 r. są zatem wyłączone z obliczenia wartości sprzedaży. Okoliczność ta została przeanalizowana w sekcji 19.1.6".

276 W pierwszej decyzji zmieniającej Komisja wskazała ponadto, co następuje:

„5) Aby wyjaśnić sposób, w jaki obliczono wartość sprzedaży, na której oparta została decyzja w odniesieniu do poszczególnych okresów wskazanych w sekcji 19.1.2, w motywie 935 in fine należało było przedstawić następujące dane:

[…]

— 9. Nedri (odpowiedź pochodząca z dnia 30 czerwca 2009 r.):

— 01.01.1984–31.12.1985: 30 157 611 EUR;

— 01.01.1986–14.12.1992: 30 389 997 EUR;

— 15.12.1992–31.12.1993: 30 389 997 EUR;

— 01.01.1994–08.01.1996: 30 389 997 EUR;

— 09.01.1996–19.09.2002: 30 584 561 EUR".

277 Z art. 3 pkt 22 pierwszej decyzji zmieniającej wynika ponadto, że została ona skierowana do Hit Groep.

278 Komisja twierdzi, że te informacje zostały podane do wiadomości Hit Groep wcześniej niż dopiero w odpowiedzi na skargę.

279 Hit Groep mogła niewątpliwie zwrócić się o dostosowanie swych żądań celem uwzględnienia pierwszej decyzji zmieniającej, na co miała dwumiesięczny termin.

280 Wniosek o zezwolenie na dostosowanie żądań jest bowiem dopuszczalny wówczas, gdy zostanie złożony w przewidzianym w art. 263 akapit szósty TFUE terminie na wniesienie skargi (wyroki: z dnia 16 grudnia 2011 r., Enviro Tech Europe i Enviro Tech International/Komisja, T-291/04, Zb.Orz., EU:T:2011:760, pkt 96; z dnia 6 września 2013 r., Bank Melli Iran/Rada, T-35/10 i T-7/11, Zb.Orz., EU:T:2013:397, pkt 55).

281 W niniejszym przypadku zaś termin na wniesienie skargi przeciwko pierwszej decyzji zmieniającej został znacznie przekroczony, gdyż skarżąca złożyła swój wniosek pismem z dnia 6 maja 2011 r.

282 Wynika stąd, że zarzut ten jest niedopuszczalny.

283 Poza tym jest on bezzasadny, gdyż Komisja nie dopuściła się błędu, stwierdzając przy obliczaniu kwoty grzywny nałożonej na Hit Groep, że wartość jej sprzedaży wynosiła 30 584 561 EUR, a następnie, celem uwzględnienia czasu trwania naruszenia, które można przypisać Hit Groep, przemnożyła tę kwotę przez mnożnik wynoszący 4. Wbrew bowiem temu, co twierdzi skarżąca, nie została ona ukarana za okres dłuższy niż ten, w odniesieniu do którego przyjęto jej odpowiedzialność (zob. pkt 217, 226 powyżej).

284 Zarzut należy wobec tego oddalić.

W przedmiocie zarzutu siódmego, opartego na przekroczeniu rozsądnego terminu przez Sąd

285 Na rozprawie skarżąca w istocie podniosła, że Sąd uchybił rozsądnemu terminowi na rozpatrzenie jej skargi i że należy odzwierciedlić to w wysokości grzywny, którą ma ona uiścić.

286 Należy stwierdzić, że taki zarzut, przedstawiony w ramach tej samej skargi, którą zainicjowane zostało postępowanie, w odniesieniu do którego zarzucane jest uchybienie zasadzie rozsądnego terminu, jest niedopuszczalny.

287 Skład orzekający w przedmiocie tej skargi musiałby bowiem, rozpatrując ten zarzut, wydać rozstrzygnięcie w przedmiocie błędnego lub bezprawnego charakteru własnego zachowania, co mogłoby obudzić po stronie skarżącej uzasadnione wątpliwości co do obiektywnej bezstronności tego składu (zob. wyrok z dnia 16 września 2013 r., CEPSA/Komisja, T-497/07, EU:T:2013:438, odwołanie w toku, pkt 268 i przytoczone tam orzecznictwo).

288 Zatem naruszenie przez sąd Unii wynikającego z art. 47 akapit drugi karty praw podstawowych obowiązku wydania w rozsądnym terminie orzeczenia w sprawach do niego skierowanych powinno spotkać się z sankcją w postaci skargi o odszkodowanie wniesionej przed Sąd (ww. w pkt 215 wyrok Kendrion/Komisja, EU:C:2013:771, pkt 94; wyrok z dnia 26 listopada 2013 r., Groupe Gascogne/Komisja, C-58/12 P, Zb.Orz., EU:C:2013:770, pkt 83).

289 Z powyższego wynika, że zarzut siódmy należy oddalić.

290 Z całości powyższych rozważań wynika, że żaden z zarzutów podniesionych przez skarżącą nie może zostać uwzględniony. Skargę o stwierdzenie nieważności należy zatem oddalić w całości bez konieczności dokonywania w okolicznościach niniejszego przypadku przez Sąd, z tytułu przysługującego mu nieograniczonego prawa orzekania, zmiany kwoty nałożonej na skarżącą grzywny.

W przedmiocie kosztów

291 Zgodnie z art. 134 § 1 regulaminu postępowania kosztami zostaje obciążona, na żądanie strony przeciwnej, strona przegrywająca sprawę. Ponieważ skarżąca przegrała sprawę, należy – zgodnie z żądaniem Komisji – obciążyć ją kosztami postępowania.

Z powyższych względów

SĄD (szósta izba)

orzeka, co następuje:

1) Skarga zostaje oddalona.

2) HIT Groep BV pokrywa własne koszty oraz koszty poniesione przez Komisję Europejską.

Frimodt Nielsen Dehousse Collins

Wyrok ogłoszono na posiedzeniu jawnym w Luksemburgu w dniu 15 lipca 2015 r.

Podpisy